ROJAKI IN ROJAKINJE! POZOR!

V NEDELJO 14. SEPTEMBRA BO V DVORANI ULICE ALSINA 2832 ZANIMIVA IGRA "DIVJI LOVEC"!

SLOVENSKI LIST

CORREO ARGENTINO
TARIFA REDUCIDA
Concesión 1551

Dirección y Administración: GRAL. CESAR DIAZ 1657, U. T. 59 - 3667 - Bs. Aires.

Periódico de la Colectividad Yugoeslava

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 032878.

AÑO (Leto) XII. BUENOS AIRES, 12 DE SEPTIEMBRE (SEPTEMBRA) DE 1941 Núm. (Štev.) 32

NAROČNINA: Za Ameriko in za celo leto $ arg. 6.—; za pol leta 3.50. Za druge dežele 2.50 USA-Dolarjev.

POSAMEZEN IZVOD: 10 ctvs.

Golgota slovenskega naroda

Poročila, ki prihajajo iz Slovenije, nam vsak dan bolj nazorno kažejo, kako velika je nesreča, ki je zadela naš narod z nemško, italijansko in madžarsko okupacijo slovenskega ozemlja. Trije najhujši sovražniki Slovencev so nas mali, delavni, dobri in miroljubni narod obsodili na smrt. Izginiti mora s svoje zemlje, ki jo je dolga stoletja pojil s svojim znojem in negoval s svojimi žuljavimi rokami. Vse one naše ljudi, ki se nočejo ponemčiti, poitalijančiti ali pomadžariti, spravljajo na Hrvaško, v Bosno, Hercegovino in v Srbijo, potem ko so jih oropali vsega in jim zagrozili s smrtjo za slučaj, da bi se kdaj vrnili. Tisoče in tisoče takih, ki se nemškim nacistom ter italijanskim in madžarskim fašistom zde nevarni, ter jih je narod spoštoval in jim sledil, so spravili v ječe, v koncentracijska in konfinacijska taborišča, iz kateri naj bi jih po sovražnikovih načrtih rešila samo smrt.

Poteptali in oskrunili so vse, kar je bilo Slovencem drago in sveto, razkosali so družine in "zaplenili", poleg premoženj z vsem invetarjem, tudi mlada slovenska dekleta. Groza obhaja človeka, ko čita poročila o strašnem početju tevtonskegih barbarov v Sloveniji in sveta jeza se nabira v srcu. Tako zverinsko početje ne sme in ne more ostati nekaznovano!

Strahovita nesreča je zadela naš narod. Komaj je po tisoč letih suženjstva — ne ves, toda vsaj pretežna večina — začel svobodno dihati v narodni državi, Jugoslaviji, je po njem udaril z vso svojo brezobzirno silo nacistični in fašistični krvavi bič. Danes je v smrtni nevarnosti, iz katere ga more rešiti samo zavezniška zmaga nad totailtarci. Komaj se je začel gospodarsko krepiti ko so nadenj prišli totalitarni roparji in mu vzeli vse — celo pravico, da sme umreti na zemlji, ki jo je podedoval po svojih prednikih. Umira naj lačen, bos in nag, kakršnega izganjajo z rodne grude, na Hrvaškem, v Bosni, v Srbiji.

Brinka je Golgota, na katero so totalitarci pognali naš narod. Težak je križ, ki so mu ga sovražniki naložili. Mnogi bodo pod njim omagali, mnoge je že stila njegova peza. Vkljub vsemu pa trdno verjamemo v zopetno in lepše vstajenje slovenskega naroda, ker smo trdno prepričani, da prešerni, krivični in zločinski totalitarizem ne bo odnesel zmage v sedanji vojni, katero je sprožil proti človeštvu z roparskimi nameni. Po dveh letih lahki zmag, je totalitarizem končno našel na vzhodni fronti pripravljenega nasprotnika, ki se ni dal pokositi od nacistične vojne mašinerije in ki danes že prehaja v uspešne protinapade. Trdno upamo, da je to začetek konca. Rusija se krepko drži; Velika Britanija, ki je bila doslej v defenzivi, prehaja v ofenzivo, kakor nam dokazujejo slučaji z Irakom, Iranom in Špicbergi; Zedinjene države kažejo vsak dan bolj očitno, da so pripravljene tudi s svojimi oborožnimi silami poseči v boj proti totalitarni nevarnosti.

Izgledi za zmago nad sovražniki dostojnega človeštva so tako dobri, kakor doslej še niso bili. To je za naš preganjani, trpinčeni, narod velika uteha in je uteha tudi za nas, slovenske izseljence, ki smo njegov del. Poraz nacizma in fašizma bo pomenil vstajenje in osvoboditev vsega našega naroda. Prav je in naša dolžnost je, da to vero gojimo, da jo krepimo in jo širimo. Vendar pa to ni vsa naša dolžnost. Preizkušnja, ki je prišla nad naš narod in nad vse civilizirano človeštvo, zahteva od nas več nego da samo spremljamo od daleč s svojimi simpatijami orjaški boj, ki se bije za usodo narodov in posameznikov; zahteva, da po svojih najboljših močeh ta boj podpiramo do končne zmage. Mnogo v tem pogledu ne moremo storiti, ker smo ubogi in nas je malo, toda storiti moramo vse, kar moremo, če hočemo, da bomo z mirno vestjo mogli reči, ko pride dan osvoboditve: Tudi mi smo doprinesli zrno, kakor je bila naša dolžnost.

Slovenija pod pruskim škornjem

NACISTIČNI ROPARJI SO SE SPRAVILI NAD NAŠ NAROD IN GA GOSPODARSKO UNIČILI — ZASEGLI SO SLOVENSKO CERKVENO IMOVINO, SRAMOTNO POSTOPALI S SLOVENSKO DUHOVŠČINO IN OSKRUNILI SVETIŠČA NAŠEGA NARODA — NACISTIČNE OBLASTI PLENIJO POLEG IMETJA TUDI SLOVENSKA DEKLETA

4. UNIČEVANJE SLOVENSKE TRGOVINE, OBRTI IN INDUSTRIJE

Brž ko so Nemci zasedli slovenske kraje, so poleg že označenih osebnih preganjanj pričeli s sistematičnim uničevanjem slovenskega gospodarstva, predvsem po mestih in trgih, pa tudi vasem niso prizanesli. Mnogo slovenskih trgovcev, obrtnikov in industrijalcev so zaprli, njihovo premoženje pa zaplenili. Drugi so bili izgnani potem, ko jim je bilo premoženje odvzeto.

Tako so na pr. v Britofu pri Kranju nemški organi zasegli tovarno olj Zabret & Co. z vsem inventarjem; samo vrednst zaloge blaga je znašala 14 milijonov dinarjev. Lastnika tovarne Jožeta Zabreta so zaprli, ker je Slovenec. Slovenskemu industrijalcu Franju Bonaču iz Ljubljane so zaplenili obe tovarni, ki se nahajata na ozemlju zasedenem po Nemcih in v katerih je investiranih več ko 70 milijonov dinarjev. Odlok o zasegi je izdal "Beauftragter zur Festigung des Deutschtums im besetzten Gebiete", odlok pa je utemeljen z besedami: "Als slovenisches Nationalgut beschlagnahmt".

Značilen je tudi primer trgovca Josipa Hrastelja iz Gornje Radgone. Dne 4. maja popoldne okrog pol petih sta prišla k Hrastelju dva člana S.S. oddelkov, ki sta mu rekla: "Tekom deset minut morate z družino in sorodniki iz hise. Vsak lahko vzame s seboj po 10 kg prtljage. Izročite zlatnino, denar in ključe!" Nato so mu pobrali denar in druge vrednosti, ga peljali na žendarmerijo in ga zasliševali o generalijah. Končno so mu predložili v podpis obrazec naslednje vsebine: "podpisani izjavljam, da prostovljno zapuščam teritorij Spodnje Štajerske, da prepuščam vse svoje premoženje na tem teritoriju nemškemu Rajhu, da se odrekam jaz kakor tudi moji pravni nasledniki vsaki naknadni zahtevi po kakršnikoli odškodnini in se pod smrtno kaznijo zavezujem, da se nikdar več ne vrnem na teritorij Spodnje Štajerske". Hrastelj in njegova žena sta morala podpisati dva izvoda tega obrazca. Ko se je Hrastelj sprva branil podpisati, mu je nemški organ izjavil: "Če ne podpišete, bo šla vaša žena v Srbijo, vi pa na Nemško". In tako so res trgovca Šumaka, zdravnika dr. Porekarja in gostilničarja Zavratnika iz Ljutomera, ki take izjave niso hoteli podpisati, zaprli in čez nekaj dni odjeljali v Nemčijo, družine pa izgnali. Hrastelju so vzeli ves denar brez potrdila. Vrednost premoženja, ki ga je moral ta trgovec prepustiti Nemcem, znaša nad 4 milijone dinarjev. Hrastelja in 66 drugih so nato ponoči, ob pol dveh, naložili na šest kamijonov in jih odpeljali proti Ljutomeru. Spotoma so naložili v Slatini Radenci, v Križevcih in Ljutomeru še druge družine tako, da so pobrali vsega 102 osebi. Vse so odpeljali preko meje v Varaždin in dalje v Zagreb.

Enako kakor s trgovci, industrijci in drugimi gospodarstveniki, so postopali tudi s slovenskimi obrtniki. Tako je moral urar Marš iz Ljutomera na pr. v eni uri zapustiti svojo hišo, potem ko je moral podpisati neko izjavo kakor Josip Hrastelj. Z družino vred so ga potem prepeljali z rodne grude preko hrvaške meje do Siska.

5. IZGON SLOVENSKIH KMETOV Z RODNE GRUDE IN ZAPLEMBA NJIHOVE ZEMLJE

Preganjanje se ni ustavilo pri vodilnih slovenskih možeh, pri svetni inteligenci in duhovščini, industrijcih, trgovcih in obrtnikih, ampak zajema tudi kmete. Mnoge vidnejše kmete so zaprli obenem z inteligenco in duhovščino, druge pa so pregnali z rodne grude in njihovo posest zasegli. V dokaz, s kakim namenom in s kako surovostjo nemške oblasti pri tem postopajo, navajamo podrobno samo nekaj primerov:

Eden najznačilnejših je slučaj kmeta Alojzija Zorenča, župana pri Sv. Petru pod Sv. Gorami. Od Nemcev postavljeni komisar je takoj po svojem prihodu zahteval od župana Zorenča, da mu izroči ves javni denar. Zorenč mu je moral brez potrdil izročiti: 101.000 občinskega denarja v gotovini, nad 10.000 v hranilnih knjižicah, denar raznih društev, denar Nabavne zadruge v znesku 20.000 dinarjev, dalje denar vinarske podružnice in denar režijskih odborov za gradnjo cest. Dne 28. aprila t. l. ob 1. zjutraj pa je prišel komisar z dvema članoma S.A. oddelkov ter od Zorenča zahteval tudi ves njegov privatni denar, hranilno knjižico in dragocenosti. Tudi prstane njegovega rajnega očeta in matere so mu vzeli. Nato mu je komandant krajevne S.A. rekel: "V imenu zakona ste izgnani vi, vaša žena in vaši otroci. Zunaj stoji avto. V tridesetih minutah vas prepeljemo preko meje. S seboj smete vzeti 25 kg prtljage, ki jo smete odbrati v navzočnosti našega organa". Na Zorenčevo vprašanje, kam ga peljejo, so mu odvrnili, da na Hrvaško. Ko je Zorenč zahteval odlok o izgonu, mu je organ S.A. odvrnil: "Vi se igrate z življenjem! Poberite kovčeg in pojdite!" Tako je moral Zorenč z družino vred zapustiti svoje posestvo z vsem inventarjem, tudi svojo domačo knjižnico, ki jo je zbiral od mladih let, kakor tudi zbirko sta in, ki jo je posebno visoko cenil. Nato so ga z družino naložili na kamijon in odjeljali na Hrvaško, kjer so ga v Tuhelju odložili. Pred odhodom so odbili njegovo prošnjo, da bi smel še za dve minuti obiskati grob svoje matere.

V skupini prej imenvanega ravnatelja Gračnarja, ki je bila izgnana na Hrvaško, je bil tudi kmet Turk iz Šmarja pri Jelšah. Čeprav le mali kmet, mu je ljudstvo zaradi njegovih sposobnosti zaupalo mesto župana in načelnika okrajnega cestnega odbora. Ko so skupino Gračnar-Turk peljali mimo Turkove hiše, so organi S.A., ki so skupino spremljali, ustavili vozilo in pozvali Turkovo ženo, naj brž pobere najnujnejše, vse ostalo naj pusti, kakor je, ter se s šestimi otročiči pridruži ostalim izgnancem. Turk sam ni smel stopiti s kamijona, da bi ženi pomagal odbrati najbolj potrebne stvari. Priče zatrjujejo, da je bil to eden najbolj žalostnih prizorov na tej poti v pregnanstvo. Tako, kakor Zorenču in Turku, se je dogodilo mnogim drugim slovenskim kmetom. V okraju Ljutomer je bilo dne 9. maja skupno z inteligenco in duhovščino ter drugimi Slovenci aretiranih in odvedenih na Hrvaško skupno več sto kmetov, velikih, srednjih in malih. Ti kmetje so morali v deset minutah z družinami vred zapustiti svoje domačije. S seboj so smeli vzeti samo po 10 kg prtljage ali 500 Din. Nekatere so pobrali kar s polja in se niti niso mogli posloviti od svoje hiše. Zelo sumljivo je dejstvo, da je moral neki posestnik vzeti s seboj v pregnanstvo pet malih otrok, da pa je moral pustiti doma tri najstarejše hčerke v starosti od 16 do 23 let.

Neža Vilfan, 81 let stara vdova, ugledna posestnica v Črnučah pri Ljubljani, je morala tekom nekaj ur zapustiti svoje lepo urejeno posestvo in gostilno, kjer je gospodinjila čez 50 let. Dovolili so ji vzeti poleg nekaj obleke samo 200 Din.

6. ZAPLEMBA CERKVENE IMOVINE IN RAZPUST SLOVENSKIH SAMOSTANOV

Takoj prve dni po svojem prihodu na slovensko ozemlje, t. j. od dne 11. aprila t. l. dalje, so pričeli Nemci zasedati in zasegati slovensko cerkveno imovino, nepremično in premično, ter razganjati slovenske samostane.

Na področju Lavantinske škofije v Mariboru so nemški organi vseh vrst (Gestapo, SS in SA oddelki ter drugi) tik pred velikonočnimi prazniki zasegli: hišo stolnega kapitlja v Mariboru z vsem pohištvom in opremo, kanonike pa so iz nje izgnali. Ko je bila hiša že zasedena ter kanoniki izgnani, so Nemci škofu dr. Tomažiču, ki so ga v škofijskem poslopju internirali, predložili v podpis "pogodbo o desetletnem najemu" te hiše. Nemci so nadalje zasedli in zasegli škofijsko bogoslovno semenišče z vsem inventarjem kakor tudi bogoslovno visoko šolo. Pri tem je smela poulična druhal iz dragocene znanstvene knjižnice bogoslovnega semenišča raznesti knjige. Profesorja bogoslovne visoke šole Zafošnik in Kotnik sta morala iz zaseženega semenišča nositi mize in stole, za njima pa sta hodila dva člana Gestapo-a, ki sta si nadelja koretelj in biret. Ista usoda je zadela tudi škofijsko dekliško semenišče in škofijsko posestvo na Betnavi pri Mariboru, kjer so bile nastanjene katehistinje, ki so jih nemški organi razgnali oziroma deloma obdržali za dekle novim nemškim posestnikom pristave.

Organi nemških oblasti so zasegli tudi posest Ljubljanske škofije v Gornjem gradu, posest verskega zaklada Ljubljanske škofije ter gimnazije v Št. Vidu s konviktom in vsem inventarjem (kakor smo že poročali — Prip. uredništva). Profesorji in gojenci, ki jih je bilo 380, so morali zavod zapustiti. Nemški organi so ob zasedbi teh zavodov postopali zelo surovo.

Nemci so konfiscirali tudi imovino cerkev v posameznih župnijah. Pozitivno so znani primeri zaplenitve cerkvene imovine, kakor tudi nadarbinske, pri mestni župni cerkvi župni cerkvi v Celju, v Radečah pri Zidanem mostu, kjer so nemški organi dne 1. maja zvečer župnišče popolnoma izropali; V Kranju, kjer so zasegli ves župnijski in nadarbinski denar, posestvo z živino, živila in vse drugo. Podobna poročila so tudi iz drugih krajev. Številni so primeri odvzema svetih posod, pri čemer so se marsikje dogodila bogoskrunstva, o katerih bo govor v tem poročilu.

Na ozemlju, ki so ga zasedli, so Nemci zaplenili vse samostane in redovne hiše z vsem premoženjem, potem ko so vse redovnike in redovnice pregnali oziroma zaprli. Ta usoda je zadela slovenske samostane in zavode oo. Frančiškanov v Mariboru, pri Sv. Trojici v Slovenskih goricah, v Brežicah, v Nazarjih, na Rocnem s samostansko tiskarno vred, v Kamniku in na Brezjah, kjer so Frančiškani oskrbovali slovensko nacionalno Marijino božjo pot; samostane očetov Kapucinov v Celju, v Mariboru, v Ptuju in Škofji Loki; samostan oo. Minritov v Ptuju; redovno hišo oo. Jezuitov v Mariboru; redovno hišo oo. Lazaristov v Celju in v Grobljah pri Domžalah, z misijonsko tiskarno vred; naselbino Salezijancev v Celju. (O zasegi ženskih samostanov, o kateri tudi govori pričujoče poročilo, smo že prej obširno poročali. — Op. uredn.)

Za primer, kako so Nemci postopali pri sekvestraciji samostanov in izgonu redovnikov oz. redovnic iz njih, navajamo postopanje nemških organov ob priliki zasedbe samostana oo. Frančiškanov v Mariboru in ss. Uršulink v Mekinjah pri Kamniku.

Na Belo Nedeljo, 20. aprila, je osem nemških organov in ena ženska oseba stopila v samostansko obednico. Vodja skupine je zaklical samostanski družini, ki je bila zbrana pri obedu: "Hitro pojesti in tiho biti!". Po končanem obedu so vse redovnike postavili v vrsto po velikosti, omenjena ženska oseba pa jih je legitimirala. Tri najstarejše patre so pustili in jim odkazali dve sobi na hodniku pred porto. Ti sobici služita obenem kot spalnica patrov in kot župnijska pisarna. Ostalim pa so zapovedali: "Vzemite ode-

Proslava rojstnega dne kralja Petra II.

Letošnji rojstni dan kralja Petra II. je naše izseljeništvo proslavilo na lep način tako v Buenos Airesu kakor tudi v večjih naselbinah v notranjosti Argentine.

Dne 6. t. m. zvečer je bil v dvorani "La Argentina", v Buenos Airesu, javen shod pod pokroviteljstvom odbora "Amigos de Yugoeslavia", v katerem so ugledni argentinski možje, njim na čelu bivši predsednik republike dr. Marcelo T. de Alvear. Shod se je otvoril z argentinsko in našo himno, kateri je izvajal orkester in ju je pelo občinstvo, nakar je imel govor dr. Enrique Corominas, glavni tajnik udruženja "Acción Argentina". Povedal je, da vsi Argentinci, ki lju-

Dr. Enrique Corominas

bijo svobodo, sočustvujejo z jugoslovanskim narodom, občudujejo njegovo junaško držanje in trdno verujejo z zopetno vstajenje Jugoslavije, ker so prepričani, da zle sile ne bodo mogle zmagati. Dr. Corominas, ki je izvrsten govornik, je zborovalcem govoril z velikim navdušenjem za zavezniško in za našo stvar ter so njegova izvajanja žela mnogo odobravanja.

Odlična pevka Marina Karklina je nato odpela s toplim občutkom štiri pesmi in žela zanje zasluženi aplavz občinstva.

V imenu odbora "Amigos de Yugoeslavia" je potem vzel besedo dr. Raúl C. Monsegur, ki je tolmačil prijateljska čustva, ki jih argentinski narod goji napram Jugoslovanom.

Zaključil je svoj govor s sledečimi odstavki:

Nosotros, los argentinos, hijos de un país joven e inexperto, que se ha iniciado en la vida independiente, en felices circunstancias, necesitamos esforzar nuestra imaginación, para representarnos dolores y tragedias que la Providencia nos ha evitado.

Vosotros Yugoeslavos habéis contribuido al despertar de la humanidad, y en retribución de lo que nos habéis dado, solo podemos ofreceros nuestra amistad.

Aceptad, pues, nuestra mano, de verdaderos amigos de Yugoeslavia!

Toplo pozdravljen je nato stopil na oder Ljerko Špiler, ki je na gosli odsviral z že znano umetniško spretnostjo komade, ki smo jih objavili v sporedu. Žel je zasluženi aplavz.

V posrečeni instrumentaciji kapelnika Kubika smo slišali potem venček slovenskih in srbsko-hrvaških narodnih, izvajan po orkestru.

Shod je zaključil kralj. poslanik g. dr. Izidor Cankar, s sledečimi besedami:

Antes de cerrar este solemne acto, realizado por hombres libres en un país libre, para rendir el aniversario natalicio de Su Majestad el Rey de Yugoeslavia, hago uso de la palabra no para pronunciar un discurso, sino para expresar a ustedes todos, y a cada uno, mis agradecimientos. En primer lugar, estos agradecimientos van dirigidos a los representantes de lo países aliados, países que en la contienda actual, la cual quedará a través de los siglos como un mojón imperecedero en la historia de la humanidad, sacrificaron todo lo que tenían, con una sola excepción: su determinación de vivir libres. Me dirijo a los señores representantes de Bélgica, Dinamarca, Grecia, Noruega, de los Países Bajos, de Polonia, Checoeslovaquia y Francia Yibre, aquí presentes. Un saludo muy especial va dirigido a la gran nación británica la cual encabeza esta tremenda lucha y a todos nos guía. Sin temor de incurrir en exageraciones, puedo afirmar que en los dos años que acaban de terminar y que serán decisivos para el futuro. Gran Bretaña se nos ha revelado como la más perfecta creación de la civilización cristiana y ha conquistado el derecho de ser llamada orgullo de la humanidad y su esperanza.

Recibid la expresión de mi sincero agradecimiento, queridos amigos argentinos, que por intermedio del comité "Amigos de Yugoeslavia" tuvisteis la gentileza de tomar la iniciativa para este acto y lo patrocinasteis. Es con verdade a satisfacción y orgullo que hemos podido reconocer en el pensamiento, en el orden de ideas expresado con tanta habilidad oratoria por mis amigos los doctores Enrique Corominas y Raúl Monsegur, la continuación de aquellas nobles tradiciones ideológicas que crearon la gran nación argentina y que concuerdan en todo con la ideología por la cual hoy está luchando y está muriendo el mundo civilizado. Conozco las reacciones sensitivas del alma yugoeslava y sé que vuestras cálidas palabras encontrarán un múltiple eco en los corazones yugoeslavos, y afianzarán en éllos, aún más, el respeto y el amor por esta noble tierra argentina.

Dr. Raúl Monsegur

Sinceramente agradezco la gentil colaboración de la señorita Marina Karklina y del maestro Kubik. En cuanto a nuestro connacional Ljerko Spiller, diré que los yugoeslavos estamos orgullosos de su actuación en la Argentina, y espero que las cualidades artísticas de este joven genio hayan convencido esta noche también a nuestros amigos que este nuestro orgullo está bien fundado.

Y, al final, mi palabra va dirigida a vosotros, connacionales yugoeslavos. Una palabra de agradecimiento crecido número a la celebración del natalicio de nuestro rey, reafirmando así el apego a nuestra lejana y desgraciada patria. En el telegrama que hoy envié a Su Majestad, dije, también en nombre de vosotros: "Neustra fidelidad a la Casa Real es tan inquebrantable como nuestra fe en la victoria y la restauración de la nación yugoeslava".

Udeleženci proslave v Rosariu

G. minister je končal svoj govor v našem jeziku ter rekel:

Ko Vam govorim od srca, ko pravim, da je naša vdanost napram kraljevskemu domu neomajna, kakor naša vera v zmago slovanstva in civiliziranega človečanstva, tedaj v osvobojenje jugoslovanskega naroda, vzklinite z menoj:

Živijo Kralj!

Navzočni so govor sprejeli z burnim odobravanjem in z vzklikanjem kralju, domovini, zaveznikom in Argentini. Iz stoterih grl se je nato dvignila pesem "Hej Slovani", s katero se je ta lepa proslava zaključila.

Naslednjega dne, t. j. v nedeljo, je bil ob 10. uri svečani cerkveni obred v ruski pravoslavni cerkvi, ob 11. pa svečana maša s Tedeumom v cerkvi Sv. Roze. Mašo je daroval g. Hladnik in pel je cerkveni zbor pod vodstvom g. Cirila Jekšeta.

Naš poslanik g. dr. Izidor Cankar govori na zboru

Svečano bogosluženje v pravoslavni cerkvi

Slavnostna maša v katoliški cerkvi sv. Roze

Šolski otroci z darili od hajajo iz šole domov

jo, šalico, žlico! Laufschritt!". Potem so jih odgnali v vrstah po štiri in štiri v meljsko vojašnico. Prej pa so jim pobrali še vse ključe. Kmalu nato so prišli delavci in so začeli samostan predelovati za nemške namene. Patri, ki so jih Nemci pustili v sobicah pred porto, so glede prehrane popolnoma odvisni od dobrote vernikov. Sadizem nemških organov je šel tako daleč, da so zaprli celo samostansko stranišče, tako da se morajo patri posluževati javnega stranišča na ulici.

V samostanu ss. Uršulink v Mekinjah so prišli nemški organi okoli 11. ure zvečer in so zahtevali večerjo. Nato so o polnoči in še čez sestre sekirali, da so jim morale prinašati razne priboljške in vino. Končno so jim proti jutru povedali, da je samostan razpuščen in zaseden. Ob pol petih zjutraj so sestre naložili na kamione in jih po ovinkih odpeljali v Stično na Dolenjskem, kjer so jih odložili.

OSKRUNJEVANJE SLOVENSKIH SVETIŠČ

V večini primerov so nemške oblasti prepustile izvrševanje preganjanj nad slovenskim narodom mladim, manj ko 20 let starim, članom SS in SA oddelkov ter Gestapo-a. Pri preiskavah, aretacijah in zaplembah, kjerkoli so ti nemški organi prišli v dotik s svetimi kraji, je bilo njihovo ponašanje in ravnanje prostaško in naravnost bogoskrunsko.

Iz mnogih krajev so prišla poročila, da so nemški organi zaprli cerkve, čeprav je ostalo v njih Najsvetejše. Aretiranim duhovnikom namreč niso dovolili, da bi pred odvodom v zapore Najsvetejše konsumirali. V župni cerkvi v Kranju se je 9. maja zjutraj zgodilo sledeče: katehet Žužek, ki edini izmed kranjske duhovščine do takrat še ni bil aretiran, je daroval sv. mašo. Pri po zdigovanju je stopil v cerkev oficir Gestapo-a s kapo na glavi in s prižgano cigareto v ustih. Z napetim revolverjem je šel skozi cerkev k oltarju in grozil duhovniku, da ga bo ustrelil. Verniki so se v strahu razbežali iz cerkve. Oficir je nato sedel v prvo klop in od tam pričel vpiti na mašnika pri oltarju in grozil. Duhovnik je konsumiral in oltar zapustil. V Dobu pri Domžalah so nemški organi vdrli tabernakelj tamošnje župne cerkve, vzeli iz njega ciborij s posvečenimi hostijami in vse skupaj spravili v nahrbtnik. Pri tem so se hostije raztresle. Na Prežganjem so iz tabernaklja župne cerkve vzeli monštranco z Najsvetejšim. O podobnih bogoskrunstvih prihajajo poročila tudi iz drugih krajev.

Omenili smo že, da so Nemci zasegli samostan oo. Frančiškanov na Brezjah in menihe razgnali. Dodajamo da soo b tej priliki s čudodelne Marijine podobe sneli imitacijo krone, misleč, da gre za pravo zlato krono. Cerkev so nato zapečatili.

(Konec sledi).

PROTIARGENTINSKO DELOVANJE NACISTOV

Preiskovalna komisija o delovanju nacistov hoče na vsak način čimpreje vso stvar spraviti na čisto in napraviti konec rogoviljenju nacistov in njihovih podrepnikov v tej deželi. Ne privošči si komisija, kakor tudi ne sodnik dr. Vasquez niti nedelje za počitek, temveč delajo tudi v tem dnevu in pozno v noč. To nepretrgano delo bo pa tudi komisiji omogočilo izdati natančnejši pregled te preiskave po vsej verjetnosti že ta teden.

V kratkem bomo torej mogli izvedeti podrobnosti o preiskavi, ki nam bo mnogo odkrila in odprla oči tistim še maloštevilnim slepcem, ki še niso spregledali.

Dolžnost vsakega našega človeka je, da je član J.N.O.

Ali si že član Jugoslovanske Narodne Obrane?

Ako še nisi, vpiši se!

Krojačnica 'Gorica'
Franc Leban
WARNES 2191 Bs. Aires
Nasproti postaje La Paternal

Vesti iz organizacij

Prireditev jugoslovanskega šolskega društva

Po dolgem času bomo spet imeli priliko videti na odru šolarje paternalske šole. V nedeljo 26. oktobra ob 4 uri pop. se bo namreč vršila v armenski dvorani, ulica Acevedo 1353 VELIKA ŠOLSKA PRIREDITEV, katere spored bomo objavili pozneje.

Odbor šolskega društva prosi vsa naša društva, da bi na ta, kakor tudi dan preje, ne priredili zabave.

Proslava 1. Decembra

Jugoslovanska narodna obrana bo letos priredila proslavo našega narodnega praznika ter se bo ista vršila v bosoto 29. novembra ob 9 uri zvečer, v dvorani "Unión Tranviarios", ulica Moreno 2967 (tri kvadre od Plaza Once).

Opozarja se vsa naša društva že sedaj na to prireditev.

Spomin na bazoviške žrtve v "Slovenskem domu"

Mudilo se je prve dni septembra leta 1930. rimskemu fašističnemu tribunalu, da izreče obsodbo nad našimi mladeniči, ki niso ničesar drugega zakrivili, kakor da so ljubili svoj narod in niso mogli mirno prenašati krivic, ki jih je zadajal jugoslovanski manjšini pod Italijo fašizem. Hitel je, da obsodi in sodbo izvrši ravno v času, ko bo vsa Jugoslavija v najlepšem razpoloženju in veselju, ko bo jugoslovanski narod obhajal rojstni dan svojega prestolonaslednika, in bodočega kralja. Ta satanski namen, s katerim je hotel motiti veselo razpoloženje v Jugoslaviji je izvršil; obsodil je na smrt Bidovca, Marušiča, Miloša in Valenčiča. V zgodnji jutranji uri so na Bazovici odjeknili streli, naši vrli fantje so po nekaj minutah prenehali trpeti.

Posrečil se je peklenski namen, da so vpihnili luč življenja štirim rodoljubnim mladeničem in motiti narodno slavje v Jugoslaviji, ker je narod še isti dan zvedel za tragičen dogodek, ni se pa posrečilo fašizmu uničiti narodne zavesti in upanja, da bo prišel čas, ko bo trpljenje našega naroda poplačano in bazoviške kakor tudi druge žrtve maščevane.

Naše organizacije: Slovensko prosvetno društvo, Sokol, pozneje Tabor in sedaj Slovenski dom so od početka, leto za letom obhajale spomin bazoviških žrtev. To je storil Slovenski dom tudi letos. V nedeljo 7. t. m. popoldne se je zbralo v društvenih prostorih članstvo v ta namen.

Kakor vedno so bile razpostavljene slike bazoviških in še drugih žrtev, katere so bile lepo okrašene s cvetjem.

Ob 6 uri se je pričelo s ceremonijo. Prvo je zapel moški zbor "Oj Doberdob". Nato je prevzela besedo tajnica, ki je imela naslednji govor:

Enajstič se spominjamo letos žalostnega dne 6. septembra 1930, ko so puške zločinskega fašizma usmrtile 4 mlada življenja: Bidovca — Marušiča — Miloša — Valenčiča.

Ni bil ta edini zločin, ki ga je fašizem izvršil nad našim ljudstvom. V teku 20tih let je bilo mnogo naših ljudi usmrčenih, na tisoče naših rojakov zaprtih po raznih smrdljivih in nezdravih ječah. Na tisoče naših mož in fantov se je seznanilo z fašistično "kulturo" v obliki "manganela" in podobnih sredstev. Ves naš nesrečen narod, potem ko je bil oropan pravic, ki bi jim morali biti deležni vsi kulturni narodi, je moral prenašati še vseh vrst izzivanj, poniževanj in sramotenj.

Nič čudnega tedaj če je zato prišlo do kakšnega odpora. Toda fašističnim hijenam ni šlo zato, da bi kaznovali krivce, ker če bi bilo tako, bi morali kaznovati predvsem sami sebe, fašizmu je bilo na tem, da nas pokaže svetu, kot nekulturno, divje ljudstvo, brez vsakega reda in zakona, kjer so zato potrebne smrtne obsodbe.

Ta namen se pa fašizmu ni posrečil. Danes je fašizem po celem svetu obsovražen, in v vojni z velikimi kulturnimi narodi. Vse to nam daje upanje da ni daleč čas, ko bodo nesrečne žrtve maščevane, ter kaznovani zločinski krvoloki.

Pri vsem tem imamo tudi zavest, trdno zavest, da se preko temnih izgledov bliža svoboda tudi našemu toliko preizkušenemu narodu.

Naj se nahajamo Slovenci kjerkoli, naša volja bo nezlomljiva in naš duh in odpor neodjenljiv, ki nas bo končno privedel do gotove zmage in svobode.

Prav je, da se spominjamo nesrečnih padlih žrtev in naših trpečih bratov ostalih v domovini; a spominjati se moramo tudi miljonov padlih v sedanjih ogromnih bojih ter na miljone borcev ki zastavljajo danes svoje življenje, za svobodo ljudstev proti fašističnim in nacističnim zatiralcem.

Toda svobode ne dosežemo s proslavami ali z objokovanjem dogodkov; za svobodo je treba predvsem borbe in žrtev. Naša dolžnost je, da se vedno borimo proti vsem fašistovskim zatiralcem in zavojevalcem ter proti njihovim pomagačem, ki so rastrešeni po vsem svetu. Če se že ne moremo postaviti v vrsto borcev za domovino, je naša dolžnost, da po možnosti podpiramo vse protifašistične borce. Le tako bomo vredni svobode in dostojno proslavljali spomin mučenikov.

V spomin Bazoviških žrtev, v katerih je simbolizirano vse naše trpljenje in krivice, prosim vse prisotne za enominutni molk.

Po enominutnem molku je nastopila na aščajka Slovenske šole na Paternalu, Ida Pečenko, ki je deklamirala:

LE MIRNO SPAVAJTE!

Sem videl v mislih grob zarasel
s plevelom. - Kdo je tukaj pokopan?
Marušič, Bidovec, Valenčič, Miloš?
Mordá počiva tu Gortan?

Na grobu ne dehti cipresa,
ne zimzelen ne rožmarin,
a v tisoč src je posajena
najlepša roža vam v spomin.

Le mirno spavajte Valenčič,
Marušić Bidovec, Miloš, Gortan!
Saj pride, prav gotovo pride
osvete in vstajenja dan!

(K a r e l Š i r o k)

Večna slava našim mučenikom!

Kratek govor je imel nato tovariš Andrej Škrbec. Prečital je tudi pismo mučenika Marušiča, h kateremu pismu je dala nekaj pojasnil tovarišica Vida Ivanova. V pismu se je zrcalila vsa bol našega naroda pod Italijo.

Zatem pa je imel lep in jedrnat govor g. Jozo Defrančeski, urednik "Naše Sloge". G. Defrančeski je najprej govoril o trpljenju in preganjanju našega naroda pod Italijo minulih 20. let. Omenil je pri tem bazoviške žrtve, ki so padli zadeti od fašistovskih krogel, a ne kot zločinci, amjak kot pošteni fantje in zvesti svojemu narodu.

V svojem živahnem govoru se je dotaknil tudi sedanjih razmer. Rekel je: general Simović je imel v Londonu govor, v katerem je rekel, da mora po končani vojni pripasti Trst in Gorica Jugoslaviji. Pa so se našli tukajšnji italijanski protifašisti, ki so izjavili, da ne bodo dovolili, da bi se odtrgali naši kraji od Italije, ki jih je ona z velikimi žrtvami pridobila, da raje pristopijo v fašizem. Iz besed italijanskih protifašistov torej lahko sklepamo, da so vsi Italijani enaki, naj bodo že fašisti ali protifašisti. Zato je naša dolžnost, da se povsod borimo proti Italijanov sploh.

Vsak izmed nas ve, da je Goriška in Tržaška pokrajina kakor tudi Istra naša. To morejo vedeti tudi oni pri "Italia Libre".

Ker so tedaj to naši kraji morajo po vojni pripasti naši državi, državi Jugoslaviji! (Burno pritrjevanje).

S tem je bil njegov govor končan, katerega je moral skrčiti, ker se mu je že mudilo na sejo Jug. Nar. Obrane.

Po njegovem govoru, so pevci zapeli še "Iz bratskog zagrljaja", "Slovan na dan", "Hej Slovani", "Trst, Gorica, Reka", ::Oj, Slovani", kje so naše meje" in druge narodne pesmi.

Konec celokupne komemoracije je bil ob 8 uri zvečer.

Poleg mnogoštevilnega članstva je bilo navzočih tudi nekaj drugih rojakov, ki so hoteli počastiti spomin naših mučenikov.

Tudi v Rosariu so svečano praznovali kraljev rojstni dan. — Na sliki vidimo skupino žensk v naših narodnih nošah

"SLOVENSKI DOM" - BUENOS AIRES

Divji Lovec

Pretresljiva narodna igra s petjem od Fr. S. FINŽGARJA

SE PONOVI V

NEDELJO 14. SEPTEMBRA 1941

ob 4 uri pop. v znani dvorani ulice ALSINA 2832.

Pri igri bodo nastopile sledeče osebe:

Zavrtnik, rihtar (župan)	Joško Živec
Majda, njegova hči	Zofka Suličeva
Lisjakov Gašper, posestnikov sin	Emil Lozej
Maruša, kočarica	Pavla Rojčeva
Janez, njen sin	Gustl Dečman
Tine, gostaški sin	Martin Keber
Tonček, vaški revež, norček	Ivan Berginc
Jež, kmet	Josip Švagelj
Gaber, kmet	Rado Ličen
Eržen, kmet	Silvan Pečenko
Rožman, kmet	Štefan Mavec
Sajetov Jure, kovač	Franc Trebše
Špela, njegova žena	Marija Trebše
Anka, dekle	Irena Jekšetova
Roza, dekle	Ana Kalnerjeva
Grozdek, oštir	Andrej Škrbec
Dolinarica, mati	Erna Paškulin
Prvi lovec	Štefan Lipičar
Drugi lovec	R. Živec
Prvi birič	Ivan Hvala
Drugi birič	Avgust Cotič
Komatar, črednik	X. X.
Jurček, pastirček	Oskar Živec

Dekleta, fantje, dečki, lovci, skrivači, planšarice.
Godi se leta 1848 na Gorenjskem
Režija: KARLO TIŠLAR

Zofka Suličeva, ki bo igrala vlogo Majde, nesrečne rihtarjeve hčerke, ki je šla za svojim fantom "preganjanim divjim lovcem" v smrt.

Rihtarja Zavrtnika, vaškega skopuha, katerega pohlep po zemlji spravi ob pamet, bo v tej vlogi nastopal Joško Živec, kot izboren igralec poznan že iz domovine.

Dobrodušni vaški norček Tonček, ki je od "hudiča obseden". Predstavljal nam ga bo naš znani igralec Ivan Berginc.

BOGAT SREČOLOV IN PLES.
SVIRAL BO SLOVENSKI ORKESTER

Jugoslovenska Sokolska Društva "Buenos Aires I." - "Dock Sud-Boca"

BRAĆO ISELJENICI,

Jugoslovenska sokolska društva "BUENOS AIRES I." i "DOCK SUD-BOCA" priredjuju veličanstvenu proslavu rodjendana i punoljetnosti Nj. Vel. Kralja PETRA II. u SUBOTU 20. SEPTEMBRA 1941. g. u 21 sat (9 sati na veče), u SALONU "SOKOL", ulica SAN JUAN 782, CAPITAL.

BRAĆO JUGOSLOVENI! Dodjite svi na ovu patriotsku priredbu, da osudimo nedjela, koja nad našim narodom i našom otadžbinom vrše nacionalni neprijatelji i ugnjetači slavenskih naroda, koji bi željeli da u našem narodu utrnu i poslednji dah osjećaja ljubavi naprama rodjenoj grudi, da osudimo sve narodne izdajice i neprijateljske plaćenike, te izjavimo vjernost našem mladom VLADARU NJ. VEL. KRALJU PETRU II.

Svi na ovu velebnu manifestaciju!

CIJENE: Muškarci $ 1.50
Ženske, besplatno.

Priredjivački Odbor

JUGOSLOVANSKO DRUŠTVO
"SAMOPOMOČ SLOVENCEV"
V BUENOS AIRESU

V A B I
Cenjene rojake in rojakinje na

Plesno Zabavo

katera se vrši v
SOBOTO 20. SEPTEMBRA
v društvenih prostorih v ulici TRES ARROYOS št. 376.
Začetek točno ob 9 uri zvečer.

Poleg PLESA so v programu še druge ZANIMIVOSTI
IGRAL BO
TIPIČEN IN KARAKTERISTIČEN ORKESTER
VSTOPNINA: Moški $ 1·—; Ženske prosto.
K obilni vdeležbi vljudno vabi
ODBOR

Slovenci doma in po svetu

VESTI IZ ZASUŽNJENEGA OZEMLJA

Početki Novega mesta

Novo mesto. — O priliki občnega zbora Muzejskega društva v Novem mestu je predaval univ. prof. dr. Milko Kos o najstarejši zgodovini dolenjske metropole.

Predavatelj nas je popeljal v duhu v davnino našega mesta. Iz njegovih temeljitih znanstvenih ugotovitev povzemamo le glavne misli. Dne 7. aprila 1365 datira ustanovna listina Novega mesta, od tedaj se začenja njegova zgodovina. Kaj je bilo prej? Prof. Kos je s svojimi tehtnimi izvajanji posegel daleč nazaj pred to dobo. Pokazal je pogoje naselitve, gospodarskega in političnega značaja, ki so vplivali, da je nastala na kraju, kjer Krka napravi velik zavoj, nova meščanska naselbina. Dolenjska je bila že v zgodnji dobi naseljevanja eden najbolj gosto naseljenih predelov, in sicer oni del med Gorjanci, Krko in Savo. To nam pove že arheološki zemljevid teh krajev. Ozemlje je bilo že v stari rimski dobi prehodno, saj je tod peljala stara rimska cesta iz Emone (Ljubljana) v Neviodunum (Drnovo) in dalje v Siscio (Sisak). Ta prirodna pot je služila Slovencem, ki so prodirali proti koncu 6. stoletja in v začetku 7. stoljetja proti zapadu in se naseljevali na ozemlju ob tej poti. Tako so naši davni predniki prišli tudi v tedanji novomeški okoliš. Velik gozdni pas, ki se je razprostiral v tem območju, je ločil tedanje Slovence ob Krki od onih v Beli Krajini, dobil prvi dotok prebivalstva z one strani Kolpe. Prebivalci v tem predelu ob Krki so se naseljevali do roba Gornjancev (Mehovo), močnejši tok iz prve dobe je prodrl ob Krki navzgor do Toplic. Ta živelj, ki se je tu koloniziral, je začel kultivirati zemljo. Za zgodovino kraja so tudi tu važna stara krajevna imena. O utrdbah tukajšnjih prvih slovenskih naseljencev nam pričajo imena Gomila, Gradec, Grič, Kal, Komen itd., ki jih je vsepolno v novomeškem okolišu; pa tudi krajevna imena v zvezi z rastlinami (Brezje, Č.šnjica, Gaberje, Hrastje), dalje stara krajevna imena po svetnikih (Št. Jurij, Šmihelj itd.); imena vod (Kamnica, Sušica, Težka voda); imena po položaju (Brod, Struga). Posebno značilna so imena Regrča vas, Birčna vas, torej z znakom "vas". Ta spadajo v dobo kolonizacije in so nastala od 11.—13. stol., seveda je točen nastanek imen s pridevkom "vas" težko določiti. Dajo pa se po času nastajanja in načinu tvorbe vzporediti z nemškim imenom "Dorf". Pridevek "vas" je dala mnogim krajem šele tuja pisarna. Slovencem "vas" ni bila domača (Jurka vas, Ivanja vas itd.) Seveda te vasi niso bile od Nemcev naseljene. Vmes so se zelo razširila krajevna imena z nemškimi imeni: Gotna vas, Irča vas (po Geraldu), kar sicer ne pomenja, da so bile tu nemške naselbine ali da so bili razni "Geraldi" tujega rodu. S temi imeni je bila tedaj nekaka moda — imenovati sebe in druge z imeni tujega izvora. Tako smo imeli tu v 12. in 13. stoletju vasi in naselke, ki se po številu prebivalstva niso mnogo razlikovale od današnjega stanja.

Počasi ločimo obrise političnih tvorb, ki so bile odločilne za novo naselbino ob Krki. Okoliš ob Krki (okrog sedanjega mosta) je bil do 12. stol. državno obmejno ozemlje. Tu je bila vzhodna meja Kranjske proti Hrvaški. Šla je po Krki do Št. Petra in nato na Gorjance. Bela Krajina je bila do 12. stol. pod Hrvaško. (Hrvaška Stara vas in Kranjska Stara vas v bližini Št. Jerneja — prva je bila pod Hrvaško, druga pod Kranjsko!) Za nadaljnji razvoj imajo veliko vlogo razni bogataši, tako Španheimi, ki so imeli v Kostanjevici upravno središče. Prav tako so posegli v razvoj tega ozemlja Višnjegorski gospodje, ki so v 12. stol. pomaknili politično mejo preko Gorjancev v Belo Krajino, ki je bila vse do tedaj pod hrvaško upravo. Za taka podjetja, za ekspanzijo, so ti mogotci ustanavljali izhodišča. Že omenjeni Španheimi so ustanovili v Kostanjevici meščansko naselbino. Črnmelj je bil n. pr. gradu Mehovo (pod Gorjanci) pripadajoči trg. Dognano je tudi, da je v novomeškem okolišu v visokem srednjem veku izginila zemlja svobodnih, med katerimi je bilo nekaj slovenskega plemstva. Tudi novomeški okoliš, ki je bil obmejno ozemlje, je imel važno vlogo pri razširjanju posesti na Belo Krajino. V 12. in 13. stol. srečamo tu gosposki rod goriških grofov (Gorica), ki so imeli Mehovo, Žumberk, Hmeljnik itd. Habsburžani so v tej dobi delili tu nekako politično ravnovesje z goriškimi grofi. Ko pa je l. 1335 izumrla moška linija goriških grofov, so se Habsburžani l. 1338 polastili posesti, a ne uspešno. Ustanovitev Novega mesta je le člen v verigi te ekspanzije, borbe za posest v teh predelih Dolenjske. Posebno aktualen je postal ta člen, ko je veliki Habsburžan Rudolf IV. stremel po razširjenju posesti, da bi prišel preko tega ozemlja do morja. Sredi 14. stol. so začeli Habsburžani rušiti pregrado proti morju. Rudolf IV. (1358-1365) eden najboljših državnikov habsburške rodovine, je na kraških pohodih pridobival postojanko za postojanko: Turjaški so mu predali Postojno, l. 1362 je oglejski patriarh dal posestva na Štajerskem in Koroškem itd. Zato je bila tudi v tem predelu pri nas potrebna postojanka, neko novo gospodarsko središče in vojaško oporišče, ki bi pripravljalo pot. Bil je že Črnmelj kot trg in Melika (Novi trg). Tako se približamo novim početkom Novega mesta. Kaj je bilo prej? Tu je treba verjeti poročilu stiške kronike, kjer je kronist l. 1719 zabeležil, da je l. 1365 prejel stiški opat od Rudolfa IV. posestva v zamenjavo za prostor ob tem kolenu Krke. Prostor je bil torej prej last stiškega opata, kar je tudi dokazano. Ta posestva in "vas" si je Rudolf zagotovil od cerkvenega gospodarja, ker jih je lažje dobil. Tako je potem tu ustanovljeno mesto brez kakšnega trga na nekdanji stari vasi Gradec, ki je predhodnik Novega mesta. Tako ime pomeni v stari slovenski dobi utrjen kraj. Krajev z imenom "Gradec" je v Sloveniji več. N. pr. Slovenj gradec — v bližini starega tržišča, današnji Gornji grad v Zagrebu, tudi nemški Graz (Gradec) ima ime po nekdanji slovenski utrjeni postojanki. Vsi ti stari slovenski Gradci so navezani na starejša gradišča. Tudi Brežice so bile ob Gradišču, Ljubljana prav tako, Radovljica celo ob dveh, itd. Gradec pomeni utrjen kraj. In ravno kraj ob Krkinem kolenu je bil kot nalašč ustvarjen za utrdbo. Kapiteljski hrib je bila prva utrdba — Gradec na vrhu griča, pozneje pa ga je meščanska naselbina vključila in tako popolnoma zatrla ime. Podoben položaj ima belokrajinski Gradec, kjer je ime ostalo še danes. Poleg poti ob Krki navzgor je bila tu še transverzalna smer, ki je Krko križala, in je vodila preko reke še pred ustanovitvijo Novega mesta, višje gori pri Brodu. Novo mesto je novo torej le do neke mere. Novo je zaradi tega, ker se razlikuje od drugih slovenskih mest, ker nimamo dokazanega tržišča pred nastankom. Pojavi se kar naenkrat z vsemi tržnimi, upravnimi, sodnimi in drugimi mestnimi pravicami. Rudolf IV. je tudi izločil kraj iz oblasti deželnega sodnika in ga podredil mestnemu sodniku. Kasneje se je — po ustanovitvi — široko razmahnilo in doseglo lep razvoj, kar je posledica gospodarskih, prometnih, političnih in drugih momentov.

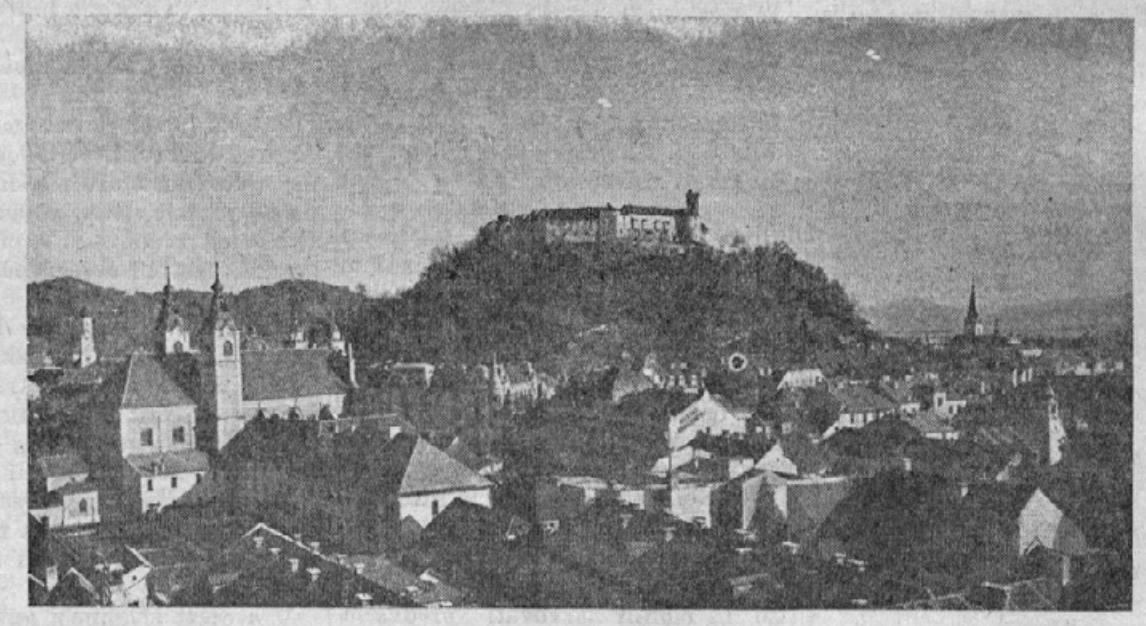

Naša Bela Ljubljana, kulturno središče Slovenije, je pod tujim jarmom

Hrvaška država se bliža razsulu

Sedanji gospodarji nad novo "neodvisno" hrvaško državo uživajo vse prej kakor mirne čase. Nasprotno, notranje razmere so take, da je le vprašanje časa, kako dolgo se bo mogel ta državni stvor obdržati.

V takem smislu se glasi poročilo, ki ga je prejel te dni neki chicaški list od svojega poročevalca nekje iz Evrope. Kot trdi to poročilo, so razmere na Hrvaškem tako neurejene, da se novi kralj, italijanski spoletski vojvoda, niti ne upa stopiti na zemljo svojega kraljestva in se mu nič ne mudi, da bi prišel tja na prestol. Kakor se trdi, k tem nemirom prispevajo tudi Italijani sami, in sicer na ta način, da nič ne podvzamejo, da bi se razmere tam uredile, očividno pričakujejoč, da jim bo na ta način mogoče, deželo enostavno priključiti Italiji, češ, da drugače ne bo izgledov za mir v njej.

(Kakor znano, se je nekaj takega zgodilo, ko so zasedli Dalmacijo.)

Kot trdijo poročila, nima "poglavnik" Pavelić s svojimi "ustaši" niti 15 odstotkov ljudi za seboj. Drugi se, ali ne zmenijo za "novi red" in niti najmanje ne sodelujejo z njim, ali pa se direktno bojujejo proti njemu. Na vseh koncih, zlasti pa v gorati Bosni, se pojavljajo geriljske čete, ki jih vlada z vsem svojim batiranjem ne more udušiti. Kakor se trdi, se red najbrž ne bo mogel drugače upostaviti, kakor s tem, da stopi v vlado dr. Maček. Ta pa, ki je stanoval na deželi na svojem posestvu, o kakem takem koraku in sploh o kakršnemkoli sodelovanju s Pavelićem in njegovimi delodajalci Nemci in Italijani, ni hotel nič slišati. Zadnje vesti pa poročajo, da je dr. Maček nedavno bil odveden v neki koncentracijski tabor nekje v Nemčiji.

Isto poročilo govori, da se v tistem delu Slovenije, ki so jo zasedli naciji, ponemčevalni proces z vso naglico izvaja. Napisi na ulicah in na prodajalnah so se morali premeniti v nemške. Mnogi Slovenci, zlasti verski voditelji, so bili prisiljeni, da so odšli nekam na jug. V tistem delu, ki ga je zasedla Italija, so oblasti nekoliko strpnejše ter so dovolile napise v obeh jezikih; tudi uprava ni pri njih tako stroga.

Najnovejše vesti pa poročajo, da je italijanska strpljivost bila le pesek v oči, ter so sedaj začeli kar od kraja pritiskati na vse kar je slovenskega in začeli izvajati raznarodovanje po istem sistemu kot so ga tekom 20 let izvajali v zasužnjenem Primorju.

"SLOVENSKI DOM" bo ponovil igro "DIVJI LOVEC" v NEDELJO 14. SEPTEMBRA ob 4. uri popoldne v ALSINI 2832.

Naznanjam cenj. rojakom, da imam že za SPOMLAD in POLETJE veliko izbiro najfinejšega blaga. — Cene zmerne!

Delo prvovrstno!

Krojačnica

LEOPOLD UŠAJ

GARMENDIA 4947

La Paternal Buenos Aires

KADAR IŠČETE SLUŽBE obrnite se na rojakinjo

Berto Černič

DORREGO 1583 — Gs. Aires

U. T. 54 - 3588

V DAR DOBITE

na vsakih 6 slik, ki stanejo od 3—6 , lepo sliko v barvah. Odprto tudi ob nedeljah.

Atelje MARKO RADALJ

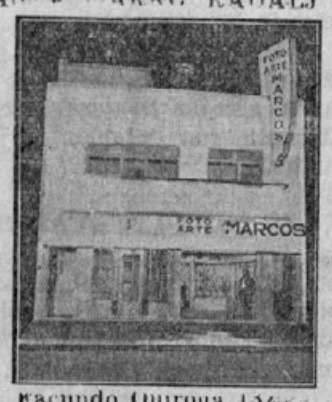

Facundo Quiroga 1325

U. T. 22 - 8327

DOCK SUD

Slovenski stavbenik

Za načrte, betonske preračune in Firmo,

obrnite se do tehničnega konstruktorja

FRANCA KLANJŠEK

Marcos Sastre 4363

Villa Devoto U. T. 50 - 0277

Trgovina čevljev

BELTRAM

Vsakovrstna izbera čevljev in copat.

Dto. Alvarez 2288 — Paternal

Buenos Aires

KLINIKA ZA VSE BOLEZNI

Za venerične bolezni, spolne bolezni, bolezni krvi, splošno slabost, razpolaga klinika s posebnim konzultorijem, kateri se nahaja pod vodstvom poznanega specialista za navedene bolezni

Dr. A. AZAGUIRRE.

Imamo zdravnike specialiste za bolezni na pljučah, obistih, ietrah, želodcu, živčevju, glavobol in revmatizem

Ženske bolezni.

Analizacije krvi, vode itd. so izvršene po Profesorju Narodne Univerze v Buenos Airesu Dr. I. Raffo.

RAYOS X, DIATERMIA in ELEKTRIČNO ZDRAVLJENJE.

Zdravniški pregled $ 3.—

Sprejemamo: od 9—12; pop. od 15—21. — Ob nedeljah in praznikih od 9—12.

GOVORI SE SLOVENSKI

SUIPACHA 28

(1 kvadro od Av. de Mayo v višini 900)

Značilna izjava g. Dr. Momčila Ninčića, zunanjega ministra Jugoslavije

Dopisništvo centralnega tiskovnega urada predsedništva ministrskega sveta pri kraljevem poslaništvu v Washingtonu je prejelo besedilo značilne izjave, ki jo je podal zunanji minister kraljevine Jugoslavije na časnikarski konferenci v Londonu Dr. Momčilo Ninčić.

Smisel odgovornosti

Govoreč o dogodkih dne 27. marca je zunanji minister g. dr. Momčilo Ninčić rekel, da je bila tistega dne sestavljena vlada, ki v resnici predstavlja Srbe, Hrvate in Slovence. Člani te vlade niso imeli nobenega dvoma o tem, da bodo posledice te akcije od 27. marca strašne. Vrh tega, da se je vsakdo izmed nas zavedal velike odgovornosti, ki jo

Momčilo Ninčić, zunanji minister

prevzema nase, ni nikdo, kdorkoli je bil vprašan, da naj bo v vladi, odklonil poziva in s pozivom tudi ne odgovornosti.

G. dr. Ninčić pravi o sebi, da je baš tiste dni, ko so se vršili usodni dogodki v Beogradu, po jako težki operaciji moral po zdravnikovem navodilu ostati v postelji, ali on se je od dneva 27. marca sam proglasil za ozdravljenega. Kakor je v času pretekle svetovne vojne spremljal na poti skozi Albanijo blagopok. Kralja Aleksandra, tako ima čast spremljati sedaj v tej današnji vojni sina Kralja Aleksandra, Kralja Petra II.

"Prepričan sem", — je rekel g. dr. Ninčič, — "da bo Kralju Petru II. dano, kakor je bilo Njegovemu Očetu Kralju Aleksandru dano, vrniti se v osvobojeno domovino."

Vdanost do Anglije

Govoreč o razpoloženju jugoslovanskega naroda tik pred dnem 27. marca meni g. dr. Momčilo Ninčić, da je imel narod vznemirjeno vest, ko je videl da bo vržen na stran Nemčije in proti veliki deželi Angliji. Narod v Jugoslaviji ni maral storiti nečesa, kar je imel za izdajstvo do velikega naroda, s katerim se je bojeval ramo ob rami v zadnji vojni. Jugoslov. narod ni namreč pozabil, da dolguje svojo neodvisnost in svojo svobodo angleškemu narodu. Narod Jugoslavije je popolnoma in jasno razumel pomen smisel boja, v katerega je stopil po 27. marcu. Delo od dne 27. marca, katerega se je narod Jugoslavije udeležil povsem iskreno in spontano, je bilo sprejeto vsepovsod in v vseh delih dežele so klicali: "Živela Anglija!" Naš narod je vedel, da ga bo stališče, ki ga je zavzel, izpostavilo velikim žrtvam. Toda on se je dobro zavedal vsega, kar je delal.

Postopanje Dr. Mačka

Preidši k razlaganju postopanja voditelja hrvaškega naroda g. drja. Vladka Mačka je veliki srbski državnik g. dr. Momčilo Ninčić rekel:

"Vlada in srbski narod sta soglašala v vsem, kar je storil g. dr. Vladko Maček. Ta se je vrnil iz Beograda v Zagreb, s popolnim odobrenjem svojih tovarišev v vladi, ker je hotel biti prisoten med svojim narodom v času, ko je sovražna nemška vojska vdrla v deželo. Dr. Vladko Maček pa žal ni utegnil zapustiti dežele zaeno z vlado, kateri pripada. To globoko obžalujejo njegovi tovariši. Vlada — je dejal s poudarkom minister zunanjih zadev Kraljevine Jugoslavije — si je docela v svesti, da je bil dr. Maček cel čas zvest deželi in narodu. On je bil resničen zastopnik velike večine hrvaškega naroda, zlasti vseh hrv. kmetov, ki že držijo s Srbi kljub strašnim preganjanjem sedanjega režima v Hrvaški. Pavelić je najnavadnejši plačanec sovražnikov Jugoslavije. On bo na dan osvobojenja iztiran iz dežele zaeno z vsemi nemškimi in italijanskimi hlapci in najeteži."

Rusija in Jugoslavija

Govoreč o Rusiji pravi g. dr. Ninčić, da so diplomatični odnošaji Jugoslavije s Sovjetsko Rusijo vzpostavljeni. Jugoslov. vlada je v svojih odnošajih z Rusijo v popolnem soglasju z g. Churchillom, ministr. predsednikom angeške vlade, in z njegovim stališčem, ki ga je zavzel glede nemško-ruske vojne.

— "Prijatelji Nemčije so naši sovražniki, a sovražniki Nemčije so naši prijatelji."

Sosedje Jugoslavije

Dr. Momčilo Ninčić je omenil med drugim tudi zadržanje sosednih dežel do Jugoslavije.

Poudaril je, da predstavlja po njegovem osebnem mnenju držanje Madžarske enega od največjih razočaranj. On se je nadejal, da bo madžarski narod zid proti germanstvu. Ali oborožena intervencija Madžarske predstavlja silno iznenadenje.

— "Jaz sem bil takisto silno iznenaden nad postopanjem madžarske vojške na osvojenem jugoslov. ozemlju. Več deset tisoč Srbov je bilo takoj v roku par ur iztiranih iz Bačke v Srbijo. Obenem so Madžari uganjali strašna in nesmiselna zverstva v Bački. Veliko število odličnih in znamenitih ljudi je bilo ubitih, obešenih in ustreljenih. Kakor se vidi, gredo Madžari za tem, da iztrebijo in izkoreninijo čim največ Srbov, ker bi radi pokazali, da je Bačka madžarska, kar je seveda neumno. Vse to bo po vojni povsem naravno zelo otežkočilo vsako sodelovanje z Madžari."

Romuni nudili pomoč jugoslovanskim ujetnikom

Nasprotno pa je postopal romunski narod povsem drugače in različno od svoje vlade in Madžarov. Romuni so kazali največjo pozornost ter storili največje usluge srbskim vojnim ujetnikom, ki so bili poslani čez celo Romunijo za to, da bi bili v opomin romunskemu narodu, kaj vse čaka sovražnike Nemčije. Naši ujetniki so bili izmučeni in izmrcvarjeni od gladu in niso imeli hrane že šest dni. Ne samo romunski kmetje po vaseh, nego tudi prebivalci Bukarešte in drugih mest so jim nudili pomoč in živila. V Bukarešti je svet prekinil delo, da je kupoval kruh za naše ujetnike. Romunski narod je jasno čutil in razumel, da je zaveznik jugoslov. naroda. Dr. Ninčić je dodal, da je popolnoma uverjen o srečni bodočnosti naših odnšajev z Romunijo, ko pride do odprave sedanjega režima v Romuniji.

Govoreč o Bolgariji pravi zunanji

Pogreška Bolgarov

minister Kralj. Jugoslavije, da ga ni odločitev bolgarske vlade za napad Jugoslavije niti malo iznenadila.

G. dr. Ninčić spomni svoje poslušalce na postopanje Bolgarov tudi iz leta 1915. in na jako dobro znane aspiracije Bolgarov ne samo na Macedonijo, nego tudi na Vzhodno Srbijo pa vse tja do Morave. Ali v vzhodni Srbiji niso Nemci dovolili Bolgarom zavzeti pozicij, ki so jih zavzeli na Jugu, in to pa zato ne, ker hočejo Nemci zase pridržati najpoglavitnejše in najbogatejše proizvode dežele. V Južni Srbiji izvršuje znani terorist Vanča Mihajlov cilje bolgarske vlade v smislu popolnega uničevanja Srbov, ker trdijo Bolgari, da je Južna Srbija bolgarska. Toda dejal pa je dr. Ninčić, da on ne obupava nad možnostjo bolgarskega sodelovanja v prihodnjosti na Balkanu, čeprav bo jako težko pozabiti zverstva, ki jih danes počenjajo Bolgari v Južni Srbiji, je še dodal.

G. dr. Ninčić je zaključil svoja pojasnjevanja z izjavo:

— "Vojaki in letalci Jugoslavije, ki sedaj nadaljujeo v tujini boj z zvezniki do končne zmage, nestrpno čakajo, da se udeležijo vojne na strani Velike Britanije. Medtem se v Jugoslaviji sami nadaljuje brezkončna četniška vojna, ki se ne bo in ne more ustaviti. Jugoslovanski narod si je v svesti in ve, da bo notranja vojna, ki jo vodi on, izzvala strašne posledice in nezaslišana sovažniška zverstva. Kljub temu nadaljuje jugoslov. narod po tej poti. In to je tudi njegova dolžnost."

"Slovenski dom" bo ponovil igro "DIVJI LOVEC" v nedeljo 14. SEPTEMBRA ob 4. uri popoldne v ALSINI 2832.

FOTOGRAFIJA
"LA MODERNA"
VELIK POPUST PRI FOTOGRAFIRANJU
Ne pozabite
FOTO "LA MODERNA"
S. SASLAVSKY
Av. SAN MARTIN 2579
Telefon: 59-0522 - Bs. Aires

Plemenita oporoka

Ljubljana. — Dvajset let je poteklo, kar je umrl veliki dobrotnik slovenskih akademikov, zaveden narodnjak in Sokol Dr. Ivan Oražen.

Življenje ga je bridko teplo, drugega za drugim svojih dragih je izgubljal, da je nazadnje ostal sam, pa ni zakriknil svojega srca, ampak pomagal kjer je mogel. Najlepše je pa napravil, ko je vse svoje premoženje v oporoki zapustil akademski mladini. Njegova zamisel se je pa dala realizirati šele štiri leta po njegovi smrti, ko je 29 medicincev dobilo stanovanje. S šolskim letom 1931-32 je nastala še podružnica Oražnovega doma. Oba doma sta tako lahko sprejemala po 91 akademikov. V vseh letih do danes bi tedaj lahko 1296 akademikov prejemalo eno leto brezplačno stanovanje. Če vzamemo, da bi sleherni od teh plačal mesečno 150 din za stanovanje, in če vzamemo, da bi vsak v domu letno prebil 10 mesecev, dobimo veliko vsoto 1,929.000 din.

Kasneje pa so začeli akademikom deliti tudi hrano. Od tedaj do danes bi moglo 1677 akademikov dobivati po en semester brezplačno kosilo. Uprava je izdala v teh letih za hrano 1,230.985 din. To so visoke številke, ki dovolj jasno govore, kako plodno, koristno in izdatno je bilo naloženo pokojnikovo imetje — vse v korist in prid revnega slovenskega akademika.

Spomin pokojnega velikega dobrotnika je z zlatimi črkami zapisan v zgodovino največjih mecenov slovenskega razumniškega naarščaja.

Sedaj pa, ko se po naši Beli Ljubljani šopiri osovražen tujec, nič ne vemo, kako je s to Oražnovo dobrodelno ustanovo.

Nova publikacija v interesu slovanstva

V New Yorku je pričela v juliju izhajati nova publikacija, pisana v interesu slovanstva. Izdaja se v angleškem jeziku in ima naslov SLAVONIC BULLETIN, "The Voice of the Slav World." Izhajati namerava vsak teden in prva številka, ki jo je prejelo naše uredništvo, je tiskana na štirih straneh v mali obliki. Imena urednikov niso navedena. Kakor se razvidi iz vsebine, je list namenjen, da poživi slovansko zavest pripadnikov vseh slovanskih plemen, ki prebivajo v Ameriki, in, da jih navdušuje k pobijanju nacizma, kateri je podjarmil evropske Slovane. Istočasno skuša list obveščati svoje čitatelje tudi o dogodkih v zasedenih krajih Evrope, kolikor jih pač more dobiti. Ena novic, ki jih poroča list in ki bodo zanimale naše čitateje, je, da je Pater Kazimir Zakrajšek, bivši Amerikanec, srečno ušel s Hrvaške ter, da je na varnem. Druga novica se glasi, da so naziji zaprli odličnega slovenskega učenjaka Antona Debeljaka iz Ljubljane, in sicer zato, ker je v nekem listu napisal komentar o knjigi Louisa Adamiča "From Many Lands". Naziji baje pravijo, da je Adamič v službi predsednika Roosevelta in, da je zato sovražnik Nemčije on sam, kakor tudi vsakdo, ki hvali njegova dela.

Slovenska restavracija
ima vedno na razpolago svežo in dobro hrano, najboljša vina ter vedno sveže pivo.
Gostje imajo na razpolago tudi lepo urejeno ZIMSKO in LETNO KEGLJIŠČE.
MARIJA SANCIN
JORGE NEWBERRY 3372

JUGOSLOVANSKE OSEBNOSTI PRIHAJAJO V LONDON

Dopisništvo Centralnega tiskovnega urada pri kraljevem poslaništvu v Washingtonu doznava, da so dodatno dospeli v London ministri gg. Milan Gral, načelnik Demokratske stranke, dr. Miha Krek, šef Slovenske ljudske stranke, kateri je takoj po svojem prihodu v London imel govor na londonskem radiu, govor, katerega je naš list objavil v eni izmed zadnjih številk. Prispela sta tudi pomočnika zunanjega ministra in pa pooblaščena ministra pa kraljeva poslanika gg. Ilija Jukič in Vladimir Milanovič, kateri vsi so prevzeli vsak svoje posle v kraljevi vladi.

MEDNARODNI RDEČI KRIŽ ZA INFORMACIJE NA TURŠKEM

Ankara. — Tukaj je bilo uradno objavljeno, da je mednarodno društvo Rdečega križa odprlo nov svoj urad v Ankari. Namen mu je izmenjavati informacije o vojaških in civilnih ujetnikih in internirancih v zvezi z nemško-rusko vojno, ali tudi za slične slučaje državljanov Grčije, Romunije, Jugoslavije, Bolgarije, Vel. Britanije, Italije, Francije in Sirije v zvezi z vojnimi operacijami na Balkanu in Bližnjem Vzhodu.

Drobne vesti iz Jugoslavije

Hrvaška vlada je sklenila, da prekupi vso letošnjo letino na Hrvaškem.

*

Iz škandinavskih virov poročajo, da je Ogrska ponudila Medmurje za koridor preko Hrvaške do Jadranskega morja.

*

Odmerki kruha na Hrvaškem znašajo 25 dekagramov na osebo. Odmerki v Nemčiji so 32 dekagramov.

*

Radio iz Rima poroča, da "poglavnik" Ante Pavelič snuje posebno obrambno organizacijo v hrvaški armadi proti - štrajkom in sabotaži.

(Nedavno je pa ista radio postaja pošiljala v svet laž, da je ves hrvatski narod navdušeno sprejel Paveliča kot rešitelja in da vlada v Hrvatski mir in red, sedaj pa sam Rim potrjuje, da v "svobodni" Hrvatski ni vse tako, kakor bi Pavelić in njegovi plačniki Italija in Nemčija, želeli.)

*

Druga vest iz Rima se glasi, da bo mesto Florenca v Italiji poklonilo trobojnico mestu Šibeniku v Dalmaciji v znak italijanskega značaja (!) tega mesta.

*

Nacijska vlada v Beogradu je odredila devetmesečno "delovno službo" za srbske mladeniče od 17. do 25. leta starosti.

*

Črka "V" se širi po Jugoslaviji kot ogenj po preriji. V Zagrebu so nekega jutra našli vse mize v več kavarnah pobarvane s črko "V". V Djakovu sta se pojavili dve ogromni črki "V" na zvonikoma stolne cerkve. V Beogradu je tlak vseh ulic porisan s črko "V".

*

V Dubrovniku, v naši Dalmaciji, je mestna hiša, stara knežja palača in mnogo drugih poslopij pomazanih s črko "V". Na trgu kralja Petra se je pa pojavil napis z velikimi zlatimi črkami: "Jugoslovani! Amerikanci, Rusi in Angleži nam prinašajo svobodo!"

PRVOVRSTNA KROJAČNICA
"LA ESTRELLA"
ZA OBLEKE, SUKNJE IN PERAMUS
V ZALOGI VELIKA IZBIRA BLAGA ZNAMKE SUPERLAN
Stanislav Maurič
TRELLES 2642 — Buenos Aires
U. T. 59-1232

AKO HOČETE BITI ZDRAVLJENI OD ODGOVORNEGA ZDRAVNIKA
zatecite se k
Dr. A. GODEL
Sprejema se od 9 do 12 in od 15 od 21 ure.
GOVORI SE SLOVENSKO
BARTOLOME MITRE 1376

V. LOUK
Técnico Constructor
Proyectos - Planos
Trámites
Homigón Armado - Firma de los Planos
Pedro Morán 5130 Buenos Aires U. T. 50 - 5585

Ana Chrpova
Slov. babica
dipl. v Pragi in Bs. Airesu, z večletno prakso v praški porodnišnici ter v tuk. bolnici "Rawson", se priporoča vsem Slovenkam. Sprejema penzionistke iz mesta in z dežele v popolno oskrbo. Cene izredno nizke. Postrežba prvovrstna.
ENTRE RIOS 621
U. T. 38, Mayo 8182

ZOBOZDRAVNIKA
DRA. SAMOILOVIĆ
de Falicov in
DR. FELIKS FALICOV
Sprejemata od 10 do 12 in od 15—20 ure.
DONATO ALVAREZ 2181
U. T. 59 - 1723

ZA POUK IN ZABAVO

NAŠI MOŽJE

Jakob Alešovec

Rojen 24. julija na Skaručini, umrl 17. oktobra 1901 v Ljubljani.

Obiskoval je ljubljansko gimnazijo do šestega razreda, bil nekaj let domači učitelj in se naselil 1867 za stalno v Ljubljani.

Alešovec je bil ljudski pisatelj, pisal je preproste, hudomušne in šegave povestice. Najbolj znani njegovi spisi so "Ne v Ameriko!", "Kako sem se jaz likal" in "Ljubljanske slike". Poslednja dva spisa imata še danes zgodovinsko vrednost, ker je podal v njih resno-smešno sliko kulturnih razmer na Kranjskem v dobi ko je povsod vladala nemščina. Več let je urejeval in sam pisal humoristično-satirični list "Brencelj", ki je najrajši pikal nemškutarje, nemške liberalce in mladoslovence ter tvori dragoceno gradivo za spoznanje naših takratnih narodnih in političnih razmer. Radi "Brenclja" je presedel dva meseca zapora na ljubljanskem "Žabjeku", kar je rodilo njegov spis "Ričet iz Žabjeka, kuhan v dveh mesecih".

Gustav Ipavec

Rojen 15. avgusta 1831 v Št. Jurju na Štajerskem, šolal se kakor njegov brat Benjamin, se naselil leta 1858 kot zdravnik v rojstnem kraju, kjer je umrl 20. avgusta 1908.

Prve skladbe je objavil kakor brat Benjamin že leta 1859 v "Pesmarici za kratek čas", ki jo je izdal Dragotin Rišpl, in izdal pozneje z bratom več zbirk "Slovenskih pesmi" (1862, 1864 in pozneje). Uglasbil je nad 60 pesmi, ki so se priljubile občinstvu in se pogosto pojejo. Marsikatera je ponarodela. "Kje so moje ročice?", "Slovenec sem", "Planinska roža" in druge.

O. Stanislav Škrabec

Rojen 7. januarja 1844 v Hrovači pri Rbnici, umrl 6. oktobra 1918 v frančiškanskem samostanu v Ljubljani.

Leta 1867 je bil posvečen za mašnika, bil 1868 do 1870 učitelj na frančiškanski gimnaziji v Novem mestu, obiskoval tri leta graško univerzo in prišel nato v frančiškanski samostan na Kostanjevico pri Gorici, od koder ga je po 42 letih pregnala svetovna vojna v Ljubljano. Njegove razprave, ki jih je objavljal na platnicah "Cvetja z vrtov sv. Frančiška", pomenjajo novo dobo v našem jezikoslovju in razvoju književnega jezika. Poglavitni namen njegovih spisov je bil, določiti pravo izreko in njej primerno pisavo. Oprostil je naš književni jezik mnogih nepotrebnih in neslovenskih oblik, ki so jih bili od leta 1848 vtihotapili nadušeni Ilirci in iskavci skupnega vseslovanskega jezika. V znanstvenem svetu je zaslovel s svojimi razpravami o slovenskih glasovih in slovenskem naglasu, ki tvorijo podlago za vsako nadaljno raziskovanje.

O. Angelik Hribar

Rojen 3. marca 1843 v Zgornjem Tuhinju nad Kamnikom, umrl 6. aprila 1907 v Ljubljani.

Šolal se je v Kamniku in v Ljubljani, kjer ga je poučeval v glasbi Anton Nedved. Po dovršenem šestem gimnazijskem razredu je šel k frančiškanom, bil nekaj časa v Kamniku in od leta 1873 voditelj frančiškanskega cerkvenega zbora v Ljubljani. Napisal je veliko število cerkvenih skladb, ki so se razširile po vsem Slovenskem in ki jih ljudstvo rado poje. Nadaljeval je Riharjevo delo strnil njegovo dobo in cecilijansko v harmonično enoto. Izšel je iz ljudstva in delal za ljudstvo ter si tako priboril trajno mesto med priljubljenimi skladatelji naroda.

Fran Detela

Rojen 3. decembra 1850 v Moravčah na Gorenjskem, umrl 11. julija 1926 v Ljubljani.

Dovršil je gimnazijo v Ljubljani, študiral jezikoslovje na Dunaju in služboval kot profesor v Dunajskem Novem mestu, od leta 1890 kot gimnazijski ravnatelj v Novem mestu.

Detela je zasledoval s svojimi spisi nravstvene smotre, on hoče čitatelja poučiti s tem, da slika posledice nenravstvenega dejanja. Tako je postal kritik življenja, pokazal je v svojih spisih zló, ki ga prinese brezobzirno oderuštvo in bahavost v kmečko življenje. Z bistrim očesom je zapazil vsakovrstne človeške napake in jih bičal z dobrodušnim smehom. Njegovo glavn delo je roman "Trojka" (1897), izmed zgodovinskih povesti pa najboljša "Pegam in Lambergar" (1891), kjer opisuje boj med Vitovcem in cesarjem Friderikom III. za celjsko dedščino.

Viktor Parma

Rojen 20. februarja 1858 v Benetkat, umrl 25 decembra 1924 v Mariboru, pokopali so ga v Ljubljani.

Študiral je gimnazijo v Zadru, Novem mestu in Tridentu, pravo na Dunaju, služboval po raznih okrajnih glavarstvih na Kranjskem ter sodeloval na svojih službenih mestih pri pevskih in glasbenih društvih.

Uglasbil je opere "Urh grof Celjski", "Ksenija", "Stara pesem", "Zlatorog" razne operete in vokalne ter orkestralne točke za gledališče. Vsem Slovencem je gotovo znana njegova popularna koračnica "Mi smo vojaki korenjaki...".

Anton Medved

Rojen 19. maja 1869 v Kamniku, umrl 12. marca 1910 na Turjaku. Pokopali so ga v Kamniku.

Ljubljansko gimnazijo je študiral v letih 1880—do 1888, šel v bogoslovje in pel novo mašo na Žalah v Kamniku. Služboval je v Beli Krajini in na Dolenjskem, nekaj časa v Ljubljani, po raznih krajih in od leta 1908 na Turjaku.

V javnosti je nastopil že kot bogoslovec, sodeloval pri "Dom in svetu" in pri Ljubljanskem Zvonu" ter izdal dva zvezka "Poezij" (1906, 1909), drami "Ivan Kacijanar" (1910), "Za pravdo in srce" (1907) in napisal še nekaj drugih manjših dramatičnih del. Medvedove pesmi so verna slika njegovega življenja, ki mu je bilo prava trnjeva pot. A bolest ga ni premagal, poglobila je njegov pogled in pričel je razmišljati o življenju. Iz trpke bolesti se mu porodi misel. Njegove pesmi so strogo umerjene, verzi izklesani, jezik bogat in klen. Zaključil je dobo pred nastopom moderne lirike in je bil od Levstik-Stritarjevega časa do moderne zraven Gregorčiča in Aškerca tretja pomebna pesniška sila.

Dragotin Kette

Rojen 19. januarja 1876 na Premu na Notranjskem, umrl šele trindvajset let star 26. maja 1899 v Ljubljani.

Gimnazijo je študiral v Ljubljani in v Novem mestu, odšel po maturi k vojakom, kjer je obolel in se vrnil na smrt bolan v Ljubljano.

Kettejevo književno delovanje je trajalo samo pet let. Leta 1894 se je pojavil v "Angeljčku" in v "Ljubljanskem Zvonu"; leto po njegovi smrti je izdal Aškerc njegove zbrane "Poezije" (1900). Kette se je kot prvi oprijel svobodnejših pesniških oblik, a se je kmalu vrnil k stalnim oblikam ter pisal sonete in gazele. Njegovi prvenci, ki so polni šegavosti, kažejo veselega in solnčnega pesnika. A kmalu se je umeknila mladeniška prešernost resnemu in moško zrelemu filozofskemu razglabljanju o življenju, ki stoji v presenetljivem nasprotstvu s pesnikovo mladostjo. Kette in D. Zupančič sta preobrazila slovensko liriko in ji dala nove izrazne možnosti.

Fran Gerbic

Rojen 5. oktobra 1840 v Cerknici, umrl 29. marca 1917 v Ljubljani.

Prvi učitelj glasbe mu je bil Kamilo Mašek, izpopolnil se je na konservatorju v Pragi ter pel kot tenorist na operi v Pragi, v Zagrebu (9 let) in drugod. Leta 1882 je postal učitelj glasbe na konservatoriju v Lvovu, se vrnil 1886 v Ljubljano, kjer je deloval kot pevovodja pri "Čitalnici", kot kapelnik pri "Dramatičnem društvu", kot učitelj in vodja društvene šole "Glasbene Matice", kateri je posvetil nad 30 let plodonosnega dela. Poučeval je tudi na učiteljišču in bil pevovodja ter organist pri Sv. Jakobu.

Uglasbil je tri latinske maše, veliko število cerkvenih pesmi, vmes 20 Marijinih, 20 svetnih moških zborov, priredil zbirko 150 narodnih pesmi, napisal glasbeno teotetičnih člankov, pevsko šolo in pričel leta 1899 izdajati "Glasbeno Zoro".

Josip Murn - Aleksandrov

Roj. 4. marca 1879 v Ljubljani, umrl 18. junija 1901.

Bil je nezakonski otrok, preživel dve leti na reji na kmetih; obiskoval ljudsko šolo in gimnazijo v Ljubljani ter odšel po maturi na Dunaj (1898). Ko se je vrnil v Ljubljano je obolel za sušico in je zaman iskal zdravja na Gorenjskem in Vipavskem.

Kot sedmošolec je sodeloval Murn pri "Angeljčku", pozneje tudi pri "Vrtcu" in "Ljubljanskem Zvonu". Bil je plah in nezaupljiv; v mestu in med ljudmi se ni počutil dobro, postal je otožen in hrepenel v naravo. Med kmeti, med žitnim poljem se razmahne, postane vesel in z ljubeznijo opazuje kmečko življenje ter prisluškuje skrivnostni govorici narave. Opeval je pomlad in plodno jesen, temne gozdove, rožnate ajdove njive in poljske cvetke. S kmetom se veseli dobre letine in polnega kozolca ter zapoje o snubitvi in ženitovanju.

Murn se je veliko trudil za pesniški izraz, iskal nove slike in primere in nov pesniški jezik. Njegove "Pesmi in romance", ki jih je urejeval še na smrtni postelji, so izšle leta 1903.

Anton Foerster

Rojen 20. decembra 1837 v Osenicah na Češkem, umrl 17. aprila 1926 v Novem mestu.

Po dovršenih gimnazijskih in pravnih študijah se je posvetil glasbi in postal 1865 stolni organist in pevovodja v Senju. Leta 1867 je prišel v Ljubljano, bil najprej kapelnik "Dramatičnega društva" in pevovodja "Čitalnice' ter vodil od leta 1868 dalje 41 let glasbo v ljubljanski stolnici, ki jo je preuredil v zmislu cerkvenih predpisov in jo dvignil na znamenito umetniško višino. Pripomogel je k ustanovitvi orglarske šole Cecilijanskega društva, iz katere je izšlo nad 150 organistov, in k ustanovitvi "Cerkvenega Glasbenika", čigar glasbene priloge je urejeval 31 let ter izdal razne cerkveno glasbene zbirke ("Cecilija", "Cantica sacra").

Uglasbil je osem latinskih in tri slovenske maše; številne cerkvene pesmi in litanije, svetne pesmi in prvo slovensko res umetniško opero "Gorenjski slavček" (prvič izvajana 1872) ter opero "Dom in rod". Napisal je tudi več teoretičnih del: "Pevsko šolo" (5 izdaja 1901), "Nauk o harmoniji" in "Klavirsko šolo".

Singapur - Gibraltar Daljnega Vzhoda

Singapur je danes veliko svetovno mesto, kakor vsa druga podobna mesta. Ima tramvaje brez tračnic, polno je avtobusov, tovornih avtomobilov in taksijev. V tem pogledu se lahko meri skoro z vsakim ameriškim mestom. Vendar je Singapur silno važen zaradi neke druge okolnosti. Singapur je Gibraltar Daljnega Vzhoda. Pomorska sila, zasidrana v Singapuru lahko v vojaškem pogledu nadzira in ovbladuje ves promet med Azijo in Avstralijo. Vse ladje, ki vozijo med Evropo, Afriko, zahodno Azijo in Indijo z ene ter vzhodno Azijo z druge strani, morajo mimo Singapura.

V gospodarskem pogledu je Singapur eno največjih središč za proizvodnjo ter izmenjavo blaga in surovin na svetu. Blago iz malajskega arhipelaga, indijskega polotoka in otoka Bornea, tri četrtine svetovne proizvodnje kositra, 80% svetovne proizvodnje gumija, bogate železne rude, skladišča wolframa in boksita, petrolejski vrelci na otokih Borneo in Sumatra, vse to mora skozi Singapur, pripada takorekoč njemu in se spreminja v bankah tega velikega trgovskega središča v milijarde zlata.

Danes je Singapur največja trdnjava v Vzhodni Aziji. Veliko pristanišče za vojne ladje leži na severu ob cesti v Johore. Vojna luka loči Singapur od kopne zemlje. Zgrajeno je bilo l. 1938. Zavarovano je z velikimi in močnimi topniškimi trdnjavami, ki so deloma v trgovski luki Blankangmati, deloma pa na zahodnem vhodu johorske ceste v mesto Changi. Odkar je izbruhnila vojna na zahodu, so te stalne trdnjave okrepljene z obalskimi možnarji, ki so postavljeni vzdolž cele južne in zahodne obale na otoku.

Najvažnejše orožje, za katerega je Singapur sploh utrjen in pripravljen, je angleška mornarica. Vendar v sedanjem položaju Anglija ni mogla poslati vseh vojnih ladij na Daljni Vzhod, da bi z njimi zasedla Singapur, ker jim vojaški položaj v domovini tega ni dopustil. Kakor vidimo, iz dneva v dan raste moč ameriške mornarice in je zelo verjetno, da bodo ameriške vojne ladje prevzele nalogo, ki je bila na tem delu namenjena angleškemu brodovju. Japonska verjetno tega ne bo mogla preprečiti, čeprav bi rada. Naslednje najmočnejše orožje je letalstvo. Od l. 1932. je tam poveljstvo angleških zračnih vojnih sil po imenu "Daljni vzhod". Angleško letalstvo v Singapuru je razmeroma zelo močno in njegove sile stalno naraščajo. Pehote je v Singapuru danes 4 do 5 divizij. Na prvi pogled ni razumljivo, zakaj potrebuje Singapur tako močno pehoto, ko pa je vendar v prvi vrsti pomorsko oporišče. Odgovor je v tem, ker je Singapur lahko zavzeti. Singapur je otok. Ozek umetni most, po katerem je speljana cesta in železnica, ga veže z Azijsko celino, z južnim Malajem in z južnim koncem Zadnje Indije. Iz riževih polj na Malajskem polotoku ter iz Siama prihaja hrana za 600.000 prebivalcev v Singapuru. Če bi sovražniku uspelo, prerezati vez med Singapurom in tem zaledjem, bi lahko trdnjavo izstradal in jo prisilili k predaji. Pehota ima nalogo, varovati dovoz življenjskih potrebščin v Singapur.

Razumljivo je, da je ta ključ največjega pomena za vse velesile, ki imajo gospodarske in politične težnje v prostoru Tihega oceana. Singapur je važna trdnjava, ki bo konec koncev odločila, da bodo angleško ameriške sile še obdržale nadaje svojo oblast v tem indijsko avstralskem prostoru.

*

SINGAPURSKI TRIKOT — VAŽNO KRIŽIŠČE SVETOVNEGA DENARSTVA

Francoski "Figaro" objavlja o Singapuru članek, v katerem je rečeno:

Britska admiraliteta je izjavila, da je morska tesen med Malezijo in Borneom minirana. Minirana ožina predstavlja pot za vožnjo ladij, ki prihajajo sem iz Japonske, iz Indokine ter se tukaj znajdejo pred velikimi vrati Indijskega oceana na Pacifiku. Na eni strani ter vrat leži ozemlje Malezijskih držav, ki tvorijo sestavni del Britskega imperija, odnosno žive pod njegovim protektoratom; na drugi strani pa je Nizozemska Indija.

Tostran miniranega pasu ležijo najbolj donosni pasovi za pridobivanje kositra in največje plantaže kavčuka na svetu, da niti ne govorimo o najbogatejših petrolejskih vrelcih na zemlji. Ta kontrola se torej lahko smatra obeneme za razširjenje blokade na del Rumenega morja. Gotovo je, da je to Anglija ukrenila v sporazumu z Zedinjenimi državami, katere industrija črpa tukaj iz rudnikov za jeklo in gozdov za kavčuk.

Pomen Singapura za medkontinentalno trgovino ter imperijsko strategijo je velik. Singapur je veliko središče trgovine s kavčukom, poleg tega pa nekakšna osrednja livarna za kositer. Krasen položaj mesta s pristaniščem je povrhu vsega še za okras. To pristanišče nima samo izvrstnega položaja, ampak je tudi sijajno zavarovan z ogromnimi bazeni. Tukaj se srečujejo vsi tovori, ki jih prevažajo med Indijo, Sundskimi otoki, tukaj tekmujejo kitajski bankirji z evropskimi in japonskimi denarnimi mogotci.

Singapur ima danes 6 do 700 tisoč prebivalcev. Angleži so to oporišče sistematično utrjevali skozi dvajset let, izvzemši samo čas, ko je bila na krmilu laburistična vlada Ramsaya Macdonalda. Potrošili so za utrjevalna dela mnogo milijard. Toda imperijska obramba se ni zadovoljila samo z utrjevanjem mesta in pristanišča, temveč je poleg tega izvežbala tudi primerno število kopne vojske, ki se rekrutira iz malezijskega ozemlja. Del teh čet je danes koncentriran na meji Siama.

Britanski načrt za zaščito Indijskega oceana in Južnega morja v primeru vojne z Japonsko je znan: Pristanišče Singapur bi bilo v takšnem primeru zaprto, in uredila bi se nova prometna linija, ki bi se začela pri obali Burme. Segala bi od Siama do Avstralije, priključena pa bi ji bila tudi Nizozemska Indija, ki razpolaga z dovolj močno mornarico. Po potrebi bi se obramba na tej črti lahko ojačila še z ameriškimi vojnimi ladjami.

"SLOVENSKI DOM" bo ponovil igro "DIVJI LOVEC" v NEDELJO 14. SEPTEMBRA ob 4. uri popoldne v ALSINI 2832.

Veliki zavod "RAMOS MEJIA"

Venereas

ANALIZE urina brezplačno. Analize krvi. Popolno moderno zdravljenje.
SIFILIS v vseh oblikah. Popolno zdravljenje na podlagi krvne analize (914)
KOŽA: Krončni izpahi, mozoljeki. Izpadanje las. Ultravioletni žarki.
ZLATO ŽILO: zdravimo brez brez operacije in bolečin.
SPOLNA ŠIBKOST: Hitra regeneracija po prof. Cicarelliju.
ŽIVČNE BOLEZNI: Nevrastenija, izguba spomina in šibkost.
REVMATIZEM: kila, nadua, gota. Šibkost srca, zdravimo po modernem nemškem načinu.
PLJUČA: Kašelj, šibka pljuča.
ČREVA: colitis, razširjenje, kronična zapeka.
GRLO, NOS, USESA, vnetje, polipi: brez operacije in bolečin.
POPOLNO OZDRAVLJENJE $ 30.—
PLAČEVANJE PO $ 5.— NA TEDEN
Naš zavod s svojimi modernimi napravami in z izvrstnimi **SPECIJALISTI** je edini te vrste v Argentini. — Lecen, zajamčeno. — Ugodno tedensko in mesečno plačevanje.
OD 9—12 OB NEDELJAH OD 8—12

Rivadavia 3070

PLAZA ONCE

Slov. Babica

FILOMENA BENEŠ-BILKOVA
Diplomirana na Univerzi v Pragi in v Buenos Airesu
Ordinira od 9 zjutr. do 9 zvečer
LIMA 1217 — BUENOS AIRES
U. T. 23 - Buen Orden 3389

Tam sredi polja...

Lep dan se mi je ponudil. Kot da se je letos sveta Roza zmotila. Saj je znano da je v tednih okrog njenega godu, to je konec avgusta in začetek septembra, vreme navadno nič kaj prida. Pa sedaj, ko je svet že vse narobe, nam je sveta Roza tudi to spremenila in nam z lepimi dnevi dela nekaj tolažbe z bridkosti, katere nam od doma prihajajo.

Bil je prelep dan, zato sem se namenil v La Plato, kamor je treba tudi po duhovske pravice, katere potrebujem, da morem vršiti službo božjo na Avellanedi, kajti kar je onstran Riachuela spada pod škofa v La Plati. Zato slišite lahko pri popoldanski molitvi na Avellanedi: "Molimo za našega škofa Janeza", ki je nadškof Juan Chimento. Vsako leto dvakrat se moram namreč predstaviti cerkveni oblasti v škofiji, kjer vršim duhovsko službo, da mi podaljšajo pravice. Seveda, če bi bilo to združeno z neprilikami, se uredi tudi kar po pošti, toda iti v La Plato ni nobena posebna neprilika in za mene še manj, ker je tudi tam precej naših rojakov, katerim sem dolžan obisk.

To pojasnilo dam zato, da ne bo kdo rekel: "to jih imajo na špagi!" Pa je ta discipilina v Cerkvi resnično potrebna! Kakor morajo vsi škofi vsakih pet let do papeža, tako morajo vsi duhovniki za določeno razdobje do škofa, da se tako ohrani živi stik s cerkvenim predstavništvom. Saj mora vladati duh očetovske in sinovske ljubezni v Cerkvi Kristusovi, katera ljubezen bi se kmalu razblinila, če bi ne bilo osebne zveze, kakor tudi verniki zgubijo spoštovanje in zaupanje v svoje dušne pastirje, če z njimi nimajo drugih stikov kot tiste, kateri so neizogibna dolžnost ob času poroke, smrti in krsta... Če imajo z gospodom opravka samo tedaj, kadar mu morajo dajati denarje, ga gledajo seveda prav z enakim očesom kot... davkarja. Zato je tudi med našimi toliko takih, katerim je duhovnik sila nepotrebna stvar. Pač zato, ker se mu ne približajo tedaj, kadar bi bili potrebni njegove tolažilne besede... Včasih pa seveda tudi zato, ker so iskali besede in pomoči, pa je niso našli. Da, tudi kaj takega se lahko zgodi, zakaj marsikateremu duhovniku se primeri, da se oddalji od tistega, kar bi moral biti, namreč namestnik in naslednik Dobrega Pastirja... Sveta Cerkev pa vsekako prav kot dobra mati skrbi, da bi vzdržala pravega duha ljubezni in apostolske vneme med svojimi služabniki, duhovniki in škofi.

Točno eno uro je vožnje z vlakom do La Plate. Malo smo postali v Bernalu, spet malo v Quilmesu in še v Berazategui smo pogledali, kako dovažajo steklovino, to je razbite steklenice, posodje in okenska stekla, ki leži nagromadeno poleg tira. V tistem kraju je namreč steklarna. Še mimo Pereire, še skozi kak sadni vrt, koder so se že zbujale cvetoče breskve, pa je stopila pred nas mogočna zgradba nadškofijske stolnice, ki je zidana v vseh podrobnostih po načrtu slovite pariške cerkve "Notre Dame", samo da ji bo še marsikaj treba, predno bo dokončana.

V Tolozi pri La Plati živi precej naših rojakov. Osem družin poznam, ki sem jih tudi mimogrede obiskal. bom opoldne že pri Salezijancih, Pa prav na hitro je bilo treba, da kjer živi sedaj naš rojak čast. Vladimir Zmet. Že skoro leto dni je, odkar vrši v La Plati delo profesorja zemljepisa in zgodovine. Bil je veselo presenečen z nepričakovanim obiskom.

Rojakom, ki žive v La Plati, naj bo povedano, da najdejo slovenskega duhovnika v cerkvi "Sagrado Corazón", ki bo z veseljem storil, kar bo v njegovi moči, če se bo kdo nanj obrnil.

Na škofiji sem bil kmalu gotov. Nato je pa moja pot vodila dalje. V La Plati je v malem duhovskem semenišču Mario Lovriha. Ko sem ga pred meseci obiskal, sem ga našel še v sami La Plati, v skupni hiši malega in velikega semenišča. Sedaj je pa že par mesecev, odkar je malo semenišče dobilo svoj lastni dom. Prav tako, kakor je nepozabni slovenski vladika Anton Bonaventura Jeglič izpeljal veličastni načrt "škofovih zavodov", ki jih je zgradil v Šent Vidu nad Ljubljano, podobno so poskusili vzgojo duhovščine oskrbesti za škofijo La Plata, ki bi seveda potrebovala za 2 miljona vernikov štirikrat več duhovnikov kot ljubljanska škofija za pol miljona ljudi. Treba bi bilo. Toda stvar je drugačna. Duhovnikov je morda komaj četrti del tistih, ki jih ima ljubljanska škofija, pa tudi škofovi zavodi so komaj ena četrtina šentviške gimnazije.

Novi zavod so zgradili precej daleč izven mesta. Sredi širnega polja se beli prijazna zgradba z lično cervico. Tu pa tam sameva kak rančo, tudi kaka vidnejša domačija; največ človeških bivališč se skriva med opečnimi kopami; iznad drevja stezajo dolge vratove vodni mlini; kak tovarniški dimnik poganja v oblake svetke dima; zadaj za seboj pa vidiš zidovje mesta La Plata, ki je iz male vasi v 50 letih narastlo v skoro 200.000 prebivalcev broječe mesto, ki se ponaša s krasnimi palačami, geometrično speljanimi cestami in prostranimi parki in trgi.

Daleč zadaj ostane mestni vrvež. Tamkaj v tihem miru sredi prostega polja in na svežem zraku naj se mladeniči poglobijo v svetost svoje naloge, katera jih čaka, da bodo v resnici postali luč v temi, vodniki v zmotah in ohranjujoča sol v gnilobi, katera razkraja svet vdan nasladnosti. Še na ta način dobro pripravljenim in podučenim v resnični modrosti, se more komu zgoditi, da ga pisani vrvež življenja potegne za seboj in ugasne luč, ki bi morala svetiti drugim....

Začuden je obstal Mario, ko je opazil nepričakovanega obiskovalca.

Premnogim našim mladeničem se zgodi, da med drugimi povsem zgube svoj materini jezik. Prav njim velja tista Cankarjeva zgodba o materi, ki je prišla sina obiskati v mesto daleč iz loških hribov, po kmečko oblečena in s pisano culo v roki in s trudnim korakom... ki je sirota hodila že šest ur, da je sina srečno mogla spet videti... Pa se je svoje matere sramoval in je ni... spoznal. Mario Lovriha je pa z veselim nasmehom vedel slovenski pozdrav in vse besede so mu gladko tekle, kakor da bi samo po naše leto in dan govoril in bral in vendar — pretečejo tedni in tedni, ne da bi slišal eno samo slovensko besedo. Le redkokdaj ga pridejo obiskati domači, in to je edina prilika, za slovensko besedo.

Stopila sva par korakov na okrog.

Poglejte tistegale moža! me je opozoril Mario, On je tudi Slovenec.

Stopila sva korak dalje. Mož je opravljal delo na vrtu. Kar v odprtih ustih mu je zastala beseda, ko sem ga po slovensko pozdravil.

Mario ga je že preje spoznal. Se vidi da ima fant slovensko srce. Koliko je naših rojakov, ki imajo Slovenca soseda; ki se z njim dan na dan srečujejo, pa nikdar ne prepoznajo Slovenca v njem.

Začuden je mož šele tisto minuto zvedel, da tudi kak duhovnik po slovensko zna. S svojo družino živi namreč že dolga leta v La Plati, kjer Slovencev ni toliko, da bi se na kako skupno slovesnost zbrali. Mož nima s Slovenci prav nikakega stika. Doma je pa iz Buzeta v Istri.

Kar solzo si je otrnil mož, ko je šel dalje po svojem poslu in še enkrat je pogledal nazaj in z roko zamahnil v slovo in zaklical "na svidenje!".

Janez Hladnik

Cerkveni vestnik

14. sept. maša na Avellanedi za Jožefa Šerugo.

Pri Sv. Rozi za Terezijo Mehle.

Molitve na Paternalu.

21. sept. maša na Paternalu za Jožefa Gorup, zapoje žalni zbor.

Molitve na Avellanedi.

Kvaterni teden je od 14 do 21 sept. Posta ni v jesenskih kvatrih nikakega. Toplo je priporočena molitev za duhovnike. Narod ima namreč take duhovnike, kakršnih je vreden. Tisti ki svoje duhovnike kolne, ima proklete. Tisti narod pa, ki zanje moli, dobi svojo ljubezen vrnjeno v vrednih božjih namestnikih.

Janez Hladnik

"Slovenski dom" bo ponovil igro "DIVJI LOVEC" v nedeljo 14. SEPTEMBRA ob 4. uri popoldne v ALSINI 2832.

PRIREDITEV "DUHOVNEGA ŽIVLJENJA"

Prireditev po Argentini in po domovini je lepo uspelo. Spored je bil mikaven in lepo izvajan. Najlepše so se obnesli seveda otroci, katerim tudi njihovi pogreški ne morejo pokvariti uspeha. Ples "galebov", kolo in žabja svatba so spravili občinstvo v navdušenje.

Zelo zanimiv je bil sprehod čez Ande, v katerem nam je g. Domicelj povedal premnogo lepega. Z največjim zanimanjem so sledili razmotrivanjem in slikam tudi vdeleženci Linkove ekspedicije, katerih je bilo tudi 6 navzočih ob enem z Linkom samim. Žal da ni projekcijski aparat mogel v polni meri izpolniti svoje naloge in slike niso pokazalo v polnosti lepote veličastnih gorâ in dolin.

To pot smo spet slišali zbor Slovenske krajine, ki je prav lepo zapel, da smo bili prav prijetno presenečeni. Slovenski dom je pa s svojim zborom tudi očaarl. Tudi Zofka Suličeva je nastopila z dvema sijajno uspelima spevoma.

Prireditev se je začela s simbolično sliko tragedije na Akonkagui, ki je bila prav umetniško izvršena; končala se je pa s sprehodom po domovini. Slovenski kraji in obrazi, običaji in opravki so obnavljali spomine na zlate nekdanje čase.

Zares je lahko žal njim, ki so zamudili to prireditev.

Trgovci in obrtniki! Oglašajte v "Slovenskem listu", da Vas bodo naši ljudje poznali!

Dr. Nicolás Martín
ODVETNIK
ZA TRGOVSKE ZADEVE
Posvetovanje za naročnike Slovenskega lista brezplačno.
ARENALES 1361
U. T. 41-3520, Buenos Aires

Caričin ljubljenec

ZGODOVINSKI ROMAN

Nadaljevanje 242

Položila jo bova v njeno posteljo, v njeno prvo poročno posteljo, jutri pa, jutri naj šele zvedo ljudje za njeno smrt.

Toda ne bom jim povedal pravega vzroka njene smrti.

Kajti če jim povem, da se je obesila, ji ne bodo dali niti poštenega groba — dejal bom, da jo je nenadoma zadela kap in da je revica radi tega umrla.

Ali razumeš, oče, kap!

— Razumem, — zamrmra stari Nikita s hripavim glasom. Vse razumem.

Razumem, da je moja hčerka mrtva in da jo bodo jutri ali pa pojutrišnjem položili v hladni grob.

Vsega tega pa si samo ti kriv, Vladimir Dembinski! — Ti si kriv in nihče drugi! Ti si podlež, lopov!

Mladenič ni vedel, kaj bi mu odgovoril na te besede.

Ker pa se njegov tast ni niti zmenil, da bi mu pomagal, je dvignil sam svojo ženo v naročje in jo odnesel v hišo.

Po stopnicah je odšel v prvo nadstropje.

Tam je položil Doro na mehko posteljo, kjer bi bila morala postati nocojšnjo noč žena.

Sedaj pa je ležala mlada Dora na postelji popolnoma izpremenjena.

Njen obraz je bil starikav, — postala je žena, toda nepremična, tiha in bleda, — žena, ki ne more več vračati sladkih poljubov in nežnega božanja.

Stari Nikita je sedel k nogam lepe Dore, nesrečni Vladimir pa k njeni glavi.

Pazila sta na mrtvo bitje, — bila sta žalostna in ganjena, majhna svetiljka pa, ki je gorela pred podobo Matere božje, je razsvetljevala majhno sobico.

Dolgo sta tako sedela.

Naposled je glava starega Nikite omahnila na njegova prsa, — začel je pravilno in globoko dihati, čez nekaj minut pa je odmevalo po sobi glasno smrčanje.

Vladimir ni zaspal.

V njegovi duši je neprenehoma odmevala beseda:

— Morilec! — Morilec!

Njegova častihlepnost ga je privedla tako daleč, da je s svojima lastnima rokama uničili svojo srečo.

Tukaj je ležala sedaj njegova sijajna karijera.

Oh, ta karijera je hitro končala — končala je še prej, kakor je pričela.

Vladimir je Doro iskreno ljubil, o tem bi ne mogel nihče dvomiti, kdor ju je videl kedaj skupaj.

Sedaj je videl, da bo vse življenje v Petrogradu, vse časti, denar, bogastvo in odlikovanja le malenkostno, če ga primerja s tem, kar je izgubil.

In če bi ga carica Katarina imenovala za svojega prvega ministra, bi mu ne mogla s tem dovolj plačati, kar je zanjo žrtvoval in za vedno izgubil.

Pa tudi če bi carica Katarina snela s svoje glave carsko krono in jo posadila na njegovo, bi bila Dorina smrt predraga cena za to srečo.

Vladimir je neprenehoma strmel v truplo na postelji.

Vedno znova jo je klical, izgovarjal je njeno ime, — toda mrtvo truplo nima več imena.

Vladimir vstane naposled.

Ni mogel več ostati v sobi.

Stopil je k oknu, ga počasi odprl in začel vdihavati sveži nočni zrak.

Hladen veter mu je ohladil vroče čelo.

Kakšna čudna svetloba pa je to? — se vpraša Vladimir nenadoma. — Saj ne besni nad Oršovo nevihta ali...

Mladenič še ni utegnil končati svojega stavka, ko se je v vasi dvignilo strahovito vpitje.

— Gori! — so ljudje začeli vpiti.

— Gori! Goriiii!

In Vladimir je videl, kako so se v tem trenutku vžgale nekatere hiše v vasi.

Bilo je plat zvona.

Nekdo pa je klical z vaškega stolpa skozi velik rog, ki jim je služil v ta namen:

— —Gori! Oršova gori na vseh koncih!

Tako je tudi zares bilo.

Plamen se je začel istočasno dvigati na vseh koncih vasi, prestrašeni kmetje so prihiteli na cesto, obstali so kakor prikovani ob prizoru, ki se jim je nudil.

Obupani so bili obrazi kmetov, ki so gledali, kako jim gorijo hiše in vse premoženje.

Niti majhnega dela svojega premoženja si niso mogli rešiti, ker se je požar širil z izredno hitrostjo.

Strašen veter je gnal plamen vedno dalje.

Ni minilo pet minut in široka vaška cesta je bila vsa v plamenu.

Nebo je žarelo, tako da so požar opazili lahko tudi tisti, ki so bili daleč od Oršove.

Takoj je bilo vsem jasno, da ta požar ni mogel nastati kar slučajno.

To je bilo delo človeške roke.

Vladimir odhiti k svojemu tastu.

Stresel je starega Nikito.

— Zbudi se, oče! — vzklikne Vladimir. — Oršova gori!

Plamen se bliža, — ne bo minilo dolgo, ko bo zajel tudi našo hišo.

Zbudi se, ti pravim, sicer sva izgubljena! Vstani, če nočeš zgoreti v tem ognju!

Toda Nikita je spal kakor ubit.

Vladimir ga nikakor ni mogel zbuditi.

Vino, ki ga je popil, mu ni pustilo, da bi se zbudil, le glasno smrčanje in stokanje je bilo odgovor mlademu Vladimirju, ki si je prizadeval, da bi zbudil svojega tasta.

Zdajci pa se Vladimir spomni, da se v tej hiši nahaja še živo bitje, ki ga mora na vsak način rešiti.

Lotila sta se ga strah in obup, obenem pa kljubovalnost.

Četudi vse propade, kar se nahaja tukaj, — njemu ne bo mogel nihče ugrabiti plodov njegovega dela.

Planil je na dvorišče in ukazal slugi, ki je stal tam in strmel v požar, naj takoj vpreže tri najboljše konje.

Takoj je odhitel v klet, odklenil vrata in vstopil.

Ko se je vrnil, ni bil več sam.

Spremljala ga je — Elizabeta.

— Vstopi! — zapove Vladimir, ko je stopil z njo do trojke, ki jo je sluga medtem pripravil.

Elizabeta uboga.

Ni se več upirala, ubogala je svojega stražnika in izpolnila vsako njegovo željo.

Sedla je na trdo klop trojke.

Vladimir skoči na sedež, kjer sedi po navadi kočijaž in zgrabi vajeti...

— Odpri vrata! — zapove Vladimir slugi.

Sluga, ki je bil navajen ubogati kakor suženj, je odprl vrata na stežaj.

Vladimir je z bičem udaril po konjih, ki so planili v dir in zavili po cesti skozi vas.

Kmetje so obupno tekali po ulicah, vili so roke in ječali in komaj se jim je posrečilo, da so se umikali hitrim konjem.

Vladimir je stal v trojki, držal vajeti in neusmiljeno vihtel bič nad ubogimi konji.

Kdor se ni umaknil, so ga podrli konji na tla.

Za njim je sedela Elizabeta, ki je bila močno zvezana.

Tako je Vladimir dirjal mimo hiš, ki so stale v silnih plamenih, — dirjal je vedno dalje ob obronku gozda, — vedno dalje so ga nosili divji in iskri konji.

Zdelo se je, da se je tudi samih živali lotil strah.

Komaj so se še s kopiti dotikale zemlje.

Vladimir jih je podil, da so drveli kakor vihar, — toda vse to mu ni bilo dovolj hitro.

— Samo naprej! — je vpil Vladimir. — Naprej odtod!

Čimprej iz te vasi!

Čim dalje od tega kraja, kjer bosta gospodarila beda in glad med prebivalci!

Ni minilo dolgo, ko je ta pošastna kočija izginila za ovinkom velikega gozda.

Izginila je iz vasi, ki je bila v plamenu, — Vladimiru pa je bilo, kakor da sanja na svojo prvo poročno noč strašne sanje, iz katerih se ne bo mogel nikdar več zbuditi.

Za njim je ostala njegova izgubljena sreča.

— — — — — — — — — — — —

To noč je Oršova pogorela do tal.

Vaščani so rešili samo nekaj živine in le malo pohištva.

Večina prebivalcev je prišla čez noč na beraško palico.

Vse je pogorelo.

Hiše, gospodarska poslopja in živina v hlevih je zgorela, ker jo niso mogli pravočasno rešiti.

Tudi načelnikovo hišo je uničil požar.

Zgorela je do tal.

Naposled je ostala od ponosnega poslopja samo še razvalina, iz katere je od časa do časa švignil plamen proti nebu.

Šele naslednjega dne se je vaščanom posrečilo, da so pogasili požar.

Toda namesto Oršove so stale ob cesti razvaline.

Ko so razmetavali kamenje in opeko na prostoru, kjer je stala načelnikova hiša, so našli dva okost-

SLOVENSKI LIST

List izdajata: "SLOVENSKI DOM" in KONSORCIJ

TAKO DOLGO NE BO DOBRO NA SVETU . . .

Skozi imenitno urejeni mestni drevored korakata dva revna dečka. Molče korakata in se držita za roke. Z neba padajo težke dežne kaplje, pomešane s snežinkami. Oba sta že premočena do kože. Da bi se vsaj malo zavarovala pred dežjem in snežinkami, hodita tesno ob deblih dreves. Pa ne pomaga dosti. Tudi v preluknjanih čevljih jima čofota voda. Tako hodita, žalostno hodita — neznano kam. Nikogar nimata na vsem božjem svetu, da bi se k njemu zatekla in mu potožila svoje gorje.

Mlajši beraček vzdihne:

"Tako sem lačen!"

"Ne morem pomagati," odgovori s pridušenim glasom starejši bratec in ga žalostno pogleda. "Ali misliš, da jaz nisem?"

Nekje na koncu drevoreda je velik ribnik in ob njem lesena uta za labode. Pod to uto sédeta beračka.

V tem trenutku se približa jezeru z druge strani dobro rejen gospod, držeč za roko majhnega, lepo oblečenega dečka. Deček drži v levici velik kos maslenega kruha. Beračka se prestrašita in se skrijeta za uto, da bi ju prišleca ne opazila. Plašno kukata izza ute in čakata, da odideta neznanca mimo.

Očka in njegov sinko pa obstaneta ne daleč od njiju pri jezeru, v katerem ponosno plavajo veliki labodi.

"No, ali ne boš jedel kruha?" vpraša očka ljubeče svojega sina.

Sinka vtakne konec pogače v usta, pa se nakremži in zabrusi odgrizeni košček iz ust:

"Ne maram!"

"Zakaj ne?" ga skrbno vpraša očka.

"Zato, ker ni rozin in orehov v pogači!" se odreže sinko. "Tako je suha, da se mi kar drobi v ustih."

"No, zaradi tega se ti ni treba emeriti," ga pokara očka. "Potrpi! Ko se vrneva domov, ti mama odreže kos medene potice."

Sinko je potolažen.

Tedaj se očka nečesa domisli in reče:

Mladinski kotiček

"Veš kaj? Če ne maraš pogače, jo vrzi labodom!"

"Pa zakaj bi jo moral dati labodom?"

Očka ga pouči:

"Zato, ker moraš imeti usmiljenje do živali."

"Saj one meni tudi nič ne dajo!" se odreže sinko.

Očka se razjezi, vzame sinku pogačo iz rok in jo vrže. Pogača pa ne pade v vodo, ampak na breg.

"Kadar bodo lačni, jo bodo že našli", reče in pristavi:

"Zdaj pa domov!"

Ko sta že daleč, skočita beračka izza svojega skrivališča.

"Hitro, da je ne vzamejo labodi!" zasope starejši.

Že sta pri pogači. Starejši se zlekne na trebuh in stegne roko po pogači. Srečno jo ujame v zadnjem trenutku; že so labodje plavali proti njej...

Pogača je bila vsa premočena. Beračka se ne menita za to. Tako sta lačna, da bi krompirjeve olupke jedla, če bi jih imela.

"Pojdiva nazaj k uti!" veli starejši svojemu bratcu.

Žarečih lic mu sledi mlajši bratec. Ko sta spet lepo na suhem pod uto, prelomi starejši beraček pogačo na dva dela. Večji kos ponudi bratcu, manjšega obdrži zase.

Ko si za silo utešita glad, vstaneta in odideta dalje. Sam Bog ve, odkod sta prišla, sam Bog ve, kam ju spet vodi pot. Ljudje ju srečujejo zdaj tod, zdaj tam — a nihče jima niti prijaznega pogleda ne privošči. Jaz pa vem, dobro vem, kakor bi mi bil sam Bog šepnil na uho: Tako dolgo, dokler se ju ne bo nihče usmilil, tako dolgo, dokler jima nihče ne bo ponudil toplega zavetja, tako dolgo ne bo dobro na svetu.

ZGODBA O MARTINČKU

Na dvorišču dubrovniške rektorske palače stoji skromen spomenik, edini, ki ga je ta poslednja republika Jadranskega morja sploh kdaj postavila. Vodniki tujcev in domačini, ki jih vprašaš po imenu ovekovečenega človeka, povedo vsi eno in isto zgodbo. Nekateri jo okrasijo, kakor to zahteva njih poklic; drugim se začno ponosno bliskati oči, kakor se začno svetiti vsem prebivalcem tega mesta, ko začno govoriti o svoji zgodovini, o zgodovini **Dubrovnika.**

Če stojiš na zidovih in stolpih tega starega mesta, prav rad verjameš njegovi zgodovini.

Na obzorju migotajo in se lesketajo goli in samotni kraški vrhovi, ki slehernega vsiljivca s silovitim pritiskom svoje osamljenosti in okorelosti napadejo, a ob vznožju zaganja morje svoje sinje vode in bele grebene valov proti obzidju in sponam. Med temi silami se je porodilo ljudstvo in mesto, ki je tako junaško kot njegovo ime.

To je zgodba o Mihaelu Pracatu, čigar spomenik krasi zdaj dvorišče rektorske palače v Dubrovniku.

Nekoč je bilo na otoku Lopudu, ki v jasnih dneh meniš, da moreš kamen vreči nanj, tako se ti blizu vidi, veliko mesto. Kjer so zdaj majhne ribiške koče in gostišča in hoteli za tujce med oljkami, cipresami in igličastimi drevesi, ondi so se nekoč velike palače dvigale s tal.

Potres, ki je pred dve sto leti ogražal vse Primorje, je te ponosne stavbe podrl in je sesul njih zidovja, prav tako kot je nekoč Dubrovnik uničil oblast vseh sosedov, ki so se mu zoperstavili. Kar je bivalo na malih otokih v dubrovniškem zalivu, je pošiljalo svoje sinove na trgovske ladje, ki so križarile po vseh morjih tedanjega sveta, ki so prinašale zaklade iz Benetk in Genove, iz Turina in Carigrada. In marsikdo, ki je bil doma na Lopudu, je postal premožen in mogočen mož, tako da se je mogel glede na bogastvo meriti z mestnimi plemiči, ki so stolovali v rektorski palači in sklepali pogodbe z Madžari, s Turki in z Benečani. Marsikoga pa je usoda porinila spet nazaj v malo ribiško kočo, iz katere je bil izšel, če sta jug ali burja vrgla ladje na čeri, ali če so barbarski morski roparji potopili ljudi in ladje na morsko dno.

Ko je Mihael Pracat nekega jesenskega večera stal ob obzidju svojega vrta in je videl, kako se je na zahodu sonce, vse zlato in lesketajoče, potapljalo v morje, se mu je ta prirodni pojav zazdel ko kos njegovega življenja, ki je bilo prav tako pestro in blesteče se, ki je videlo mnogo zlata in draguljev, ki pa ga je zdaj vrglo nazaj v tišino in skromnost njegovega rojstnega otoka. Ali naj bi še enkrat poskusil svojo srečo? Ali niso bili udarci usode in nezgode njegovih poslednjih let jasna znamenja, da je začela njegova zvezda bledeti?

Majhen martinček je iskal topline poslavljajočega se dneva in se je trudil, da bi se priplazil skozi trnje in vejice vrtnic in grmičja na tople kamnitne plošče vrtnega obzidja. Spet in spet so njegove nožice spodrsnile, da je padal nazaj na že hladno in vlažno zemljo. Pa se ni dal prepoditi, poiskal si je novih potov dotlej, dokler ni dosegel svojega smotra in se zleknil na sonce.

Mihael Pracat si je zamišljeno gladil lase, katere je bil že marsikak morski vihar razkuštral in prepihal. Potem je odšel nazaj v svojo hišo. In začel je iznova, začel je z majhnimi, najetimi ladjami, dokler ni imel denarja za gradnjo svojih ladij, pošiljal je svoje ladje najprej v Italijo in Grčijo, nato pa dalje, zmeraj dalje. Postal je veliki, vsemogočni Pracat, dasi je bil na pol patricij, ker je bila njegova mati plebejka in zato ni smel nikoli sedeti za mizo dubrovniških rektorjev. Tako je obogatel, da je na tisoče zlatnikov posojal in daroval mestu, da je zidal stavbe in okrasil samostane in cerkve.

Od kakega dubrovniškega plemiča ne bi mesto ničesar drugega pričakovalo, zakaj to je bila njegova dolžnost in nekaj samo po sebi umevnega. Če je pa vse to storil človek, ki ni mogel biti izvoljen v mestni svet, ker ni bil plemiškega rodu, potem naj dobi spomenik — ne nagrobnik — temveč spomenik stare dubrovniške republike.

To je zgodba o Mihaelu Pracatu, velikem pomorskem trgovcu iz Dubrovnika, in o malem martinčku, ki ni izgubil poguma in se je povzpel kvišku na svoj smoter takrat, ko je hotel Mihael Pracat zložiti jadra in ostati spodaj.

(V. N.)

Dubrovnik v Dalmaciji, katerega so Italijani spet odvzeli "svobodni" hrvaški državi

---

njaka.

Prvi je bil moški, drugi pa ženski.

To so bili ostanki trupel Nikite in njegove hčerke.

Lepa Dora se je obesila, potem pa je zgorela.

Za lepo Dorino truplo je bil ogenj pravcati dar božji, ker ga je obvaroval gnilobe.

Nikita pa se je zadušil v dimu ker ni imel moči, da bi se rešil iz gorečega poslopja.

Oršove niso več obnovili.

Prebivalci so se razšli.

Naselili so se v najbližjih vaseh.

Tako je caričino povelje uničilo lepo in bogato naselbino v njeni državi.

Ujela je sicer Elizabeto Voroncov, toda to dejanje je morala plačati vsa vas, — plačala pa ga je s tem, da je za vedno izginila iz zemeljskega površja.

Toda carica je dosegla, kar je hotela.

Vladimir Dembinski je potoval z Elizabeto Voroncov v Katarinino prestolico.

Vladimir seveda ni niti slutil, za kaj gre, mislil je samo, da je našel deklico, ki je podobna tisti, ki jo je mogočna carica Katarina iskala po vsej Rusiji.

Elizabeta je sedela na trdi klopi v Vladimirjevi trojki, — roke je imela zvezane na hrbtu.

Svojo glavico je trudno naslonila na rob trojke, zaprla je oči in premišljevala.

Koliko je že uboga deklica pretrpela, odkar je spoznala Aleksandra Potemkina.

Za nekaj trenutkov veselja in sreče je morala toliko pretrpeti.

Elizabeta se je s trpko bolestjo v srcu spomnila, kako je spoznala Aleksandra Potemkina, natančno se je spominjala besede, s katerimi ji je povedal, da jo ljubi in kako je na sveti večer nenadoma potrkal na vrata njenega stanovanja in ji daroval prstan v katerem so bile vrezane besede:

— Elizabeta Voroncov — Aleksander Potemkin neločljivo združena.

— Neločljivo združena! — je zašepetala tedaj Elizabeta in objela z obema rokama njegov vrat. — Da, moj dragi Aleksander, nihče naju ne bo mogel ločiti — in če nama ne bo sojeno, da bi živela skupaj, bova skupaj umrla, — tega nama tvoja velika in kruta carica ne bo mogla ubraniti.

— Molči, srce moje, — je šepetal Potemkin tisti večer in se plašno oziral po sobi.

Vrata so bila zaklenjena.

— Ne izgovarjaj caričinega imena, — človek nikdar ne ve, če mu ne prisluškuje kakšen vohun.

Katarinini vohuni se plazijo po mestu, — ujamejo in zapro vsakogar, ki se jim zdi le količkaj sumljiv.

Elizabeta se je spomnila, da je še tisti večer začutila nekakšen skrivnosten in nerazumljiv strah pred carico Katarino, — ta njena slutnja pa se je tudi uresničila, kakor smo se prepričali.

Zdajci pa se je pred Elizabetinimi očmi pojavila druga slika — drug prizor iz njenega življenja.

Sedela je v svoji majhni sobici za vretenom, pela je neko žalostno pesem, ki jo je poznala še iz svojega detinstva, ko je naenkrat umolknila.

Zazdelo se ji je, da je v kuhinji slišala neko ropotanje.

Slišala je tihe korake.

Tako se plazi tiger, ko hodi okoli svoje žrtve.

Ha, sedaj pa pade senca nekega človeka v njeno sobo, — ha, kako strašno bitje!

Elizabeta je strašno kriknila in planila s svojega sedeža pred vretenom.

Ubogi Elizabeti, ki je sedela sedaj v trojki, se je zdelo, da še enkrat doživlja ta strašni dogodek.

— Elizabeta Voroncov, — je zavpil tedaj nekdo s strašnim glasom, — izgini iz vrste živih, — ta črna maska bo za vedno skrivala tvoj obraz.

— Milost — usmilite se me!

Elizabeta je hotela suniti od sebe vel kana, ki ji je potisnil črno masko na obraz.

— Aleksander, — Aleksander Potemkin, na pomoč, ljubljeni moj!

Nesrečna žrtev je še enkrat kriknila, potem pa je črna svilnata maska udušila vse njene glasove.

Trije moški so napadli Elizabeto.

Šele pozneje je Elizabeta izvedela, da je tudi ravnatelj policije, baron Pasek, sodeloval pri tem napadu.

Toda tem ljudem ni bilo dovolj, da so ji potisnili na obraz črno masko in ji jo pritrdili na vratu z dvojno vrvico, — ne, — vrgli so jo še v vrečo, katero so tako trdno zvezali, kakor da bi hoteli, da bi se deklica v njej zadušila.

— Bedaki, bodite vendar previdni! — je zavpil baron Pasek. — Če nima dovolj zraka, se bo še zadušila, če pa nam bo umrla, smo izgubljeni!

Deklica mora živeti, — vsaj za sedaj!

Ha, odnesite jo hitro po stopnicah na ulico, — tam nas čaka kočija.

Ko se bom jaz z deklico odpeljal, se vrnite, sem in čakajte, dokler se ne bo pojavil stari Voroncov!

Elizabeti se je srce skrčilo od bolesti, ko se je spominjala tega strašnega dogodka.

Najhujše pa ji je bilo, ko je slišala, da se je z očincem posrečilo, da so dobili njenega dobrega deda v svoje pesti.

Oh, Bog, kakšna usoda čaka nesrečnega starca?!

Star je že in ne bo mogel vzdržati trpljenja, ki ga čaka po strašnih ruskih temnicah.

Tedaj pa je Elizabeta začutila, kako so jo previdno dvignili s tal in jo odnesli.

Potem pa njen prvi sestanek s Katarino!

Prvi sestanek!

Pri tej priliki je Elizabeta prvič spoznala, kako nenavadno kruta in potuhnjena žena je ta Katarina.

Še sedaj se je spominjala pogovora z njo.

— Ali me poznaš — jo je vprašala lepa in ošabna žena s surovim glasom. — Ha, deklica, ali si me že kedaj videla?

Elizabeta Voroncov je zmajala z glavo, potem pa je skromno in enostavno odgovorila:

— Nisem, madame, še nikoli vas nisem videla!

Toda ne — da, da, spominjam se, ded mi je mngokrat pokazal neko sliko, ki jo ima.

— Kaj pa ti je dejal, koga predstavlja tista slika?

— Dejal je, da je to Katarina, carica ruska.

— Lažeš, deklica! — zavpije Katarina.

Tvoj ded ti je brez dvoma dejal:

— Žena, ki jo predstavlja ta slika, je moja smrtna sovražnica — to je tista, ki je z umorom in nasiljem prišla na ruski carski prestol.

— Vsemogočni Bog, — je vzkliknila tedaj Elizabeta, — tako je, tako mi je dejal.

Tako je govoril moj ded.

Na njegovem obrazu, ki je bil sicer tako blag in dober, so se ob takšnih prilikah pokazale divje poteze.

Katarina se divje in demonski zasmeje.

— Jaz poznam svoje sovražnike, — vzklikne ruska carica, — vem, kako lažejo o meni in me obrekujejo. Toda vse te ljudi bom zadela in uničila s svojo železno roko, — poteptala jih bom, — uničila bom vse, ki so se zarotili proti meni!

Pri teh besedah je udarila carica s svojo majhno nogo ob tla, kakor da bi hotela pokazati svojo moč.

Tedaj pa je stopila čisto k Elizabeti, stisnila je zobe in se ji zazrla v oči.

Tako jo je motrila nekaj trenutkov.

— Lepa je, — je zašepetala ruska carica in zavzdihnila, — lepa je kakor dan, ki je pravkar zažarel, njena čista nedolžnost pa se ji zrcali na obrazu.

Oh, to deklico bo lahko pozabil samo tedaj, če jo bo videl mrtvo!

Nesrečnica, tvoja lepota te je upropastila!

Umreti moraš, ker bi sicer utegnila Katarinina lepota izginiti pred tvojo!

In zopet je minilo nekaj minut v molku.

Tedaj pa se je Katarina obrnila k Elizabeti Voroncov in jo vprašala mirno in stvarno:

— Kako dolgo si živela s svojim dedom v Petrogradu, deklica?

— Šele pred nekaterimi leti sva se vrnila v prestolico Rusije, — ji odgovori Elizabeta Voroncov. — Prej sva živela v Haagu. — Oh, tam sem bila srečna, tam sva živela mirno in zadovoljno! — Kako srečna bi bila, če bi se ne bila nikoli več vrnila v carski Petrograd!

— Ali pa poznaš razen svojega deda škoga v Petrogradu? — vpraša carica, ki je prežala na odgovor, kakor tiger na svojo žrtev. — Mislim namreč — razumi me prav, deklica, — ali je kdo v Petrogradu, ki je tvojemu srcu blizu?

Elizabeta zapre oči.

Čutila je, kako ji je kri planila v glavo, lica so ji žarela od vročine.

Oh, Bog, mar bi storila prav, če bi izdala tej surovi ženi ime Aleksandra Potemkina?

(Nadaljevanje)